

OCJENA POSLOVANJA MIKROPODUZEĆA TEMELJEM ANALIZE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Bojanjac, Nikolina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:828491>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-05**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Nikolina Bojanjac

**OCJENA USPJEŠNOSTI POSLOVANJA MIKRO PODUZEĆA
TEMELJEM ANALIZE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni diplomski studij Poslovno upravljanje

Kolegij: Menadžersko računovodstvo

Mentor: dr. sc. Dubravka Krivačić, prof. struč. stud.

Matični broj studenta: 0619414005

Karlovac, prosinac 2023.

Nikolina Bojanjac

**ASSESSMENT OF BUSINESS SUCCESS OF MICRO ENTERPRISE
BASED ON ANALYSIS OF FINANCIAL STATEMENTS**

FINAL PAPER

Karlovac University of Applied Sciences
Business Department
Professional Graduate Study of Business Management

Course: Managerial Accounting

Supervisor: Dubravka Krivačić Ph. D., College Professor

Karlovac, December 2023

SAŽETAK

Tema rada je ocjena poslovanja mikro poduzeća temeljem analize financijskih izvještaja. Analiza financijskih izvještaja jedan je od postupaka u procesu odlučivanja koji podatke iz financijskih izvještaja pretvara u informacije bitne za upravljanjem poduzećem.

Analiza se temelji na godišnjim financijskim izvještajima: bilanci, računu dobiti i gubitka, izvještaju o novčanom toku, izvještaju o promjenama vlasničke strukture i bilješkama uz financijske izvještaje. Korišteni postupci analize financijskih izvještaja su horizontalna i vertikalna analiza te analiza financijskih pokazatelja.

Kako bi se ukazalo na važnost analize financijskih izvještaja u ocjeni poslovanja mikro poduzeća, u praktičnom dijelu rada analizirano je poduzeće Orko Kralj d.o.o. Analiza je provedena korištenjem podataka za razdoblje od 2019. do 2022. godine. Temeljem provedene analize donesen je zaključak i ocjena poslovanja poduzeća Orko Kralj d.o.o.

Ključne riječi: financijski izvještaji, analiza, mikro poduzeće, ocjena poslovne uspješnosti

ABSTRACT

The topic of the paper is the assessment of the operations of micro-enterprise based on the analysis of financial statements. The analysis of financial statements is one of the procedures in the decision-making process that transforms data from financial statements into information essential for the management of the company.

The analysis is based on the annual financial statements: balance sheet, profit and loss account, cash flow statement, report on changes in the ownership structure and notes to the financial statements. The financial statement analysis procedures used are horizontal analysis, vertical analysis and analysis of financial indicators

In order to point out the importance of financial statements analysis in the assessment of micro-enterprise business success, in the practical part of the paper, the enterprise Orko Kralj LLC was analysed. The analysis was conducted using data for the period from 2019 to 2022. On the basis of the conducted analysis, a conclusion and assessment of the business operations of ORKO KRALJ d.o.o. was made.

Keywords: financial statements, analysis, micro-enterprise, assessment of business success

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	2
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja	2
1.3. Struktura rada.....	3
2. UPOTREBA I ZNAČAJ RAČUNOVODSTVENIH INFORMACIJA U POSLOVNOM ODLUČIVANJU	4
3. FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJI.....	6
3.1. Bilanca	9
3.2. Račun dobiti i gubitka	12
3.3. Izvještaj o novčanom toku	14
3.4. Izvještaj o promjenama kapitala	16
3.5. Bilješke uz financijske izvještaje.....	16
4. INSTRUMENTI I POSTUPCI FINANCIJSKE ANALIZE.....	18
4.1. Postupak horizontalne analize.....	18
4.2. Postupak vertikalne analize.....	19
4.3. Financijski pokazatelji	19
4.3.1. Pokazatelj likvidnosti	21
4.3.3. Pokazatelji aktivnosti.....	24
4.3.4. Pokazatelj ekonomičnosti.....	26
4.3.5. Pokazatelji profitabilnosti.....	27
4.3.6. Pokazatelji investiranja.....	29
5. PRAKTIČNI DIO – ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA MIKRO PODUZEĆA ORKO KRALJ d.o.o.	31
5.1. Specifičnosti malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj	31
5.2. Predradnje u analizi financijskih izvještaja	34
5.3. Postupak analize financijskih izvještaja mikro poduzeća Orko Kralj d.o.o.	35
5.3.1. Horizontalna analiza financijskih izvještaja	36
5.3.2. Vertikalna analiza financijskih izvještaja.....	41
5.3.3. Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja.....	47
5.4. Rasprava.....	54

6. ZAKLJUČAK.....	57
LITERATURA	59
POPIS SLIKA	60
POPIS TABLICA	61
POPIS GRAFIKONA	62

1. UVOD

Upravljanje poduzećem predstavlja donošenje poslovnih odluka u svrhu ostvarivanja predviđenih rezultata i ciljeva. Proces upravljanja sastoji se od četiri potprocesa: planiranje, odlučivanje, rukovođenje, kontrola.¹ Za svaki od njih neophodne su kvalitetne i pravovremene informacije. Osobito je to izraženo u procesu planiranja, s obzirom da se ono smatra „ključem uspjeha financijskih menadžera“². Planiranju prethodi iscrpna analiza cjelokupnog poslovanja, svih eksternih i internih okolnosti pa je njegov sastavni dio i analiza financijskih izvještaja. Informacije bitne za financijsku analizu sadržane su u financijskim izvještajima: bilanci, računu dobiti i gubitka, izvještaju o novčanom toku, izvještaju o promjenama glavnice i bilješkama uz financijske izvještaje.

Analiza financijskih izvještaja opisuje se kao proces primjene različitih sredstava i tehnika s pomoću kojih se podaci iz financijskih izvještaja pretvaraju u upotrebljive informacije relevantne za upravljanje.³ Svrha analize je predvidjeti bitne i kritične trenutke poslovanja. Analizira se kako je poduzeće poslovalo u prošlim godinama, rade se usporedbe više obračunskih razdoblja, izračunava se indekse i pokazatelje, uočava trendove koji ukazuju na sigurnost i uspješnost poslovanja te razvoj poduzeća.

Informacije sadržane u financijskim izvještajima output su računovodstvenog informacijskog sustava, koji osim vrijednosnih, u novčanom izrazu iskazanih informacija (financijske informacije), sastavlja i različite nefinancijske informacije, također namijenjene procesima poslovnog odlučivanja. Cilj sastavljanja računovodstvenih informacija izvještavanje je zainteresiranih skupina korisnika: internih (unutarnjih) i eksternih (vanjskih). Najznačajniji interni korisnici su vlasnici i menadžeri, dok se eksternim korisnicima smatra sadašnje i potencijalne ulagače (investitore), zajmodavce, dobavljače i ostali vjerovnike, kupce, državu i njezina tijela, zaposlenike i širu javnost. Za sve zainteresirane, unutarnje i vanjske korisnike, kvalitativna informacijska podloga predstavlja onu koja ukazuje na trendove, potencijalne probleme i financijske prilike u poduzeću. Omogućuje pojedinim skupinama korisnika u identifikaciji, analizi i donošenju kvalitativnih poslovnih odluka koje će omogućiti veće zarade. Zato je bitno provoditi analizu financijskih izvještaja jer ona stvara informacijsku podlogu za potrebe upravljanja.

¹ Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, 2. prošireno izdanje, Zagreb, 2008., str. 22

² Ibid., str. 33

³ Ibid., str. 32

Zadatak analize financijskih izvještaja je da prepozna dobre osobine poduzeća kako bi se te prednosti iskoristile i da prepozna slabosti kako bi se mogle poduzeti akcije u svrhu njihovog ispravljanja.⁴

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet završnog rada analiza je financijskih izvještaja koja se koristi kao jedna od metoda za ocjenu uspješnosti poslovanja poduzeća. Uz teorijske spoznaje o postupcima i instrumentima analize financijskih izvještaja, kroz praktičan primjer odabranog mikro poduzeća ukazuje se na svrhu same analize, odnosno mogućnost upotrebe njezinih outputa u ocjeni uspješnosti poslovanja mikro poduzeća. Odabrano mikro poduzeće, Orko Kralj d.o.o. bavi se knjigovodstvom, revizijskom djelatnošću i poreznim savjetovanjem te posluje na području grada Zagreba. Razdoblje analize obuhvaća četiri poslovne godine, od 2019. do 2022.

Cilj završnog rada je utvrditi postupak analize financijskih izvještaja te na praktičnom primjeru odabranog poduzeća prikazati i objasniti postupak analize financijskih izvještaja. Također, cilj je utvrditi i interpretirati iz analize proizašle bitne činjenice za donošenje zaključaka i ocjenu uspješnosti poslovanja poduzeća.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Pri izradi završnog rada korišteno je više različitih izvora podataka. U izradi teorijskog dijela rada korištene su stručne knjige i članci te relevantni internetski izvori. Za izradu praktičnog dijela rada korišteni su javno objavljeni financijski izvještaji, odnosno godišnja izvješća mikro poduzetnika objavljena na internetskim stranicama FINA-e.

U teorijskom dijelu završnog rada korištena je deskriptivna metoda, dok je kod izrade praktičnog dijela rada korišteno više istraživačkih metoda: metoda analize i metoda sinteze, komparativna metoda, metode deskriptivne statističke obrade podataka.

⁴ Žager K. i dr., op. cit., str. 33

1.3. Struktura rada

Završni rad sastoji se od teorijskog i praktičnog dijela, koji su dalje razrađeni u više cjelina i podcjelina. Nakon uvodnog dijela rada razrađuje se sve propisane financijske izvještaje, a potom iz literature poznate instrumente i postupke analize financijskih izvještaja, kao i značaju računovodstvenih informacija u procesima poslovnog odlučivanja. U praktičnom dijelu rada detaljno se elaborira postupak horizontalne i vertikalne analize financijskih izvještaja odabranog mikro poduzeća te izračunava i interpretira njegove financijske pokazatelje, a sve s ciljem utvrđivanja osnove za ocjenu uspješnosti njegovog poslovanja.

2. UPOTREBA I ZNAČAJ RAČUNOVODSTVENIH INFORMACIJA U POSLOVNOM ODLUČIVANJU

Upravljanje i odlučivanje temelji se na informacijama koje priprema i sastava sustav računovodstva. Njegov output računovodstvene su informacije sadržane ponajprije u propisanim financijskim izvještajima, kao i nizu drugih internih računovodstvenih izvještaja.

Općenito se smatra da je svaka informacija specifična jer se ne troši upotrebom i ne gubi vrijednost, jedino može doći do njezinog zastarijevanja. Razlikovati stoga treba podatak od informacije. Informacija ima poseban, obrađeni oblik podataka koji imaju određenu vrijednost za primatelja, dok podatak ne mora imati ta obilježja.⁵ U procesu obrade ili transformacije podaci se pretvaraju u informacije koje se predstavljaju njihovim primateljima.

Prikupljanje informacija najvažnija je faza procesa odlučivanja i same pripreme odluke. Između informacija i odlučivanja postoji međuzavisnost jer se odluke donose na temelju informacija. Upravljanje predstavlja konverziju informacija u akciju i ta pretvorba se naziva odlučivanje. Rezultat je odluka. U procesu odlučivanja informacija omogućuje međusobno komuniciranje između članova organizacije na svim razinama, ali i komuniciranje s okolinom.⁶ Korištenjem informacija u poslovnom odlučivanju stvaraju se promjene u poduzeću, koje imaju utjecaj i na njegovo okruženje. Stvaraju se nove informacije na temelju kojih se donose nove poslovne odluke te se cijeli proces neprekidno ponavlja.

Informacije koje su potrebne za poslovno odlučivanje prikupljaju se iz različitih izvora. Interno su to najčešće računovodstvene evidencije, a eksterno različiti izvori poput statističkih baza podataka.

Za uspješno upravljanje potreban je dobar upravljački informacijski sustav. Njegov zadatak je obrađivanje svih financijskih i nefinancijskih podataka koji su u pretvorbu u informacije usmjereni korisnicima. Dio koji je najbitniji unutar upravljačkog informacijskog sustava je usmjeren na obradu financijskih transakcija i podataka. Taj dio se naziva

⁵ Dražić-Lutilsky i dr., Računovodstvo, III. izmijenjeno izdanje, RiF, Zagreb, 2010., str. 117

⁶ Ibid.

računovodstvenim informacijskim sustavom – RIS (eng. Accounting Information System – AIS).⁷

Kompjuteriziran informacijski sustav najčešće se sastoji od aplikacija:⁸

1. Prikupljanje podataka (eng. data collection)
2. Obrada podataka (eng. data processing)
3. Upravljanje bazom (eng. data base management)
4. Generiranje informacija (eng. information generation).

Specifičnosti pojedinog poduzeća poput njihove veličine, strukture, raspoložive tehnologije i zaposlenika utječe na oblikovanje strukture upravljačkog informacijskog sustava. Računovodstveni informacijski sustav podrška je različitim razinama menadžmenta u procesu donošenju odluka i njihovom provođenju pa stoga treba imati odgovarajući informacijski sadržaj. Ujedno je on ključan kriterij za ocjenu uspješnosti funkcioniranja upravljačkog informacijskog sustava.

⁷ Žager, K. i dr., op. cit., str. 29

⁸ Ibid., str. 30

3. FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJI

Kod pregovora za ulazak Republike Hrvatske u Europsku Uniju prepoznate su specifične potrebe financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća. Zakonska regulativa usklađena je s odredbama Europske unije i u tu svrhu doneseni su Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI)⁹, koji su u prvome redu namijenjeni malim i srednjim poduzećima.

Jedna od odredbi je razvrstavanje poduzetnika na mikro, mala i srednja poduzeća i to na osnovu sljedećih pokazatelja:¹⁰

- iznos ukupne aktive
- iznos prihoda
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine

Prema izmijenjenoj odredbi (iznosi u eurima) Zakona o računovodstvu¹¹, koja je stupila na snagu 01. siječnja 2023. godine, granični pokazatelji dijele poduzetnike na:

1. Mikro poduzetnike koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri sljedeća uvjeta:
 - ukupna aktiva 350.000,00 eura
 - prihod 700.000,00 eura
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – deset radnika
2. Male poduzetnike koji nisu niti mikro niti mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:
 - ukupna aktiva 20.000.000,00 eura
 - prihod 40.000.000,00 eura
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika
3. Srednje poduzetnike koji nisu niti mikro niti mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri sljedeća uvjeta:
 - ukupna aktiva 20.000.000,00 eura
 - prihod 40.000.000,00 eura
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika

⁹ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, 01.01.2008., br.109/2007

¹⁰ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, broj 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22 i 82/23 [online], dostupno na <https://zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>, 11.07.2023.

¹¹ Ibid.

Zajednička karakteristika mikro, malih i srednjih poduzeća je činjenica da se vlasničkim kapitalom ne trguje, a često je cilj poslovanja održavanje i obavljanje obiteljskog posla.¹² Vlasnici svakodnevno donose odluke koje utječu na pribavljanje, kretanje i alokaciju sredstava poduzeća. Dolazi do promjena u poduzeću i okruženju poduzeća. Računovodstva poduzeća prikupljaju, obrađuju te podatke i na kraju godine formiraju financijske izvještaje. Analizom financijskih izvještaja dolazi se do informacija koje su podloga za donošenje novih poslovnih odluka.

Pod pojmom temeljnih financijskih izvještaja Zakon o računovodstvu¹³ propisuje pet izvještaja koje svaki poslovni subjekt na kraju obračunskog razdoblja mora sastaviti:

- izvještaj o financijskom položaju (bilanca)
- račun dobiti i gubitka
- izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
- izvještaj o novčanim tokovima
- izvještaj o promjenama kapitala
- bilješke uz financijske izvještaje

Iznimno, mikro poduzeća nisu dužna sastavljati izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima i izvještaj o promjenama kapitala. Financijski izvještaji u malim i srednjim poduzećima uglavnom se sastavljaju za potrebe eksternih korisnika u svrhu ispunjavanja poreznih propisa a interni izvještaji za potrebe odlučivanja i upravljanja su nedovoljno zastupljeni ili ih uopće nema.¹⁴ Kod većih poduzetnika eksterni korisnici su vlasnici, menadžeri, banke, kreditori, investitori, dobavljači, revizori, zaposlenici i svi oni koji nemaju izravni financijski interes u poduzeću, kao na primjer statističke i istraživačke agencije, financijski savjetnici i analitičari, ekološke udruge i sl.

Svaki od izvještaja predstavlja određenu cjelinu, ali između njih postoji čvrsta povezanost i međuzavisnost, a međusobno se nadopunjuju i zajedno predstavljaju zaokruženu cjelinu.¹⁵ Osnovna obilježja koja financijski izvještaji trebaju ispuniti su razumljivost,

¹² Knežević, D., *Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba s Europskom unijom, Obrazovanje za poduzetništvo*, Vol. 8, No. 1, 2018., str. 167

¹³ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, broj 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22 i 82/23 [online], dostupno na <https://zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>, 11.07.2023.

¹⁴ Dečman, N., *Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti i uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj*, *Ekonomski pregled*, Vol. 63, No. 7-8, str. 449

¹⁵ Dražić-Lutilsky i dr., *op. cit.*, str. 50

pouzdanost, važnost i usporednost.¹⁶ Objavljene informacije mogu se interpretirati i prikazati na različite načine, ovisno o potrebama pojedine korisničke grupe. Također, zadiranjem u ispravno izvještavanje, nelegalno se financijski rezultat može prikazati boljim ili lošijim (tzv. uljepšavanje financijskih izvještaja). Smatra se da postoje tri osnovna motiva za „uljepšavanje“ financijskih izvještaja:¹⁷

- podcjenjivanje rezultata financijske godine iz računa dobitka i gubitka, precjenjivanjem obveza iz pasive bilance te podcjenjivanjem stanja aktive iz bilance, primjerice zbog smanjenja osnovice poreza na dobitak, zadržavanja isplate dividende i dr.
- precjenjivanje rezultata financijske godine iz računa dobitka i gubitka, podcjenjivanjem obveza iz pasive bilance te precjenjivanjem stanja aktive iz bilance radi stvaranja slike uspješnosti - kredibiliteta, isplata dividendi, provizija i dr.
- pronevjera, odnosno protupravno prisvajanje imovine, pri čemu su pozicije na kojima se često „uljepšavaju“ financijski izvještaji su potraživanja od kupaca, zalihe, dugotrajna materijalna imovina, obveze prema dobavljačima.

S ciljem da se predoče realne i objektivne informacije provodi se revizija financijskih izvještaja. Na taj način uočljiva je posrednička uloga revizije financijskih izvještaja između menadžmenta, vlasnika i ostalih korisnika financijskih izvještaja. Prema Zakonu o računovodstvu¹⁸ obveznici revizije pojedinačnih i konsolidiranih godišnjih financijskih izvješća su:

- veliki poduzetnici
- srednji poduzetnici
- subjekti od javnog interesa
- matična društva velikih i srednjih grupa
- poduzetnici koji su podnijeli zahtjev za uvrštavanje svojih vrijednosnih papira (dionica) na uređeno tržište
- poduzetnici koji su sudjelovali u poslovnim spajanjima, pripajanjima odnosno podjelama kao preuzimatelji odnosno novoosnovana društva.

¹⁶ Ibid., str. 50

¹⁷ Bešvir, B., Kako čitati i analizirati financijske izvještaje, RRIF, Zagreb, 2008., str. 109

¹⁸ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, broj 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22 i 82/23, čl.20 [online], dostupno na <https://zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>, 11.07.2023.

Obvezi revizije podliježu godišnja financijska izvješća i konsolidirana godišnja financijska izvješća za tekuću godinu dioničkih društava, komanditnih društava i društava s ograničenom odgovornosti čiji pojedinačni ili konsolidirani podatci u prethodnoj godini prelaze barem dva od tri kriterija:¹⁹

- aktiva 15 milijuna kuna (preračunato u eure)
- prihodi 30 milijuna kuna (preračunato u eure)
- najmanje 25 radnika prosječno tijekom godine.

Revizor izražava mišljenje o tome jesu li financijski izvještaji u svim značajnim aspektima pripremljeni u skladu s utvrđenim kriterijima: Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, Zakonom o trgovačkim društvima, poreznim propisima i dr.²⁰

3.1. Bilanca

Temeljni financijski izvještaj koji prikazuje stanje imovine, obveza i kapitala poduzeća na određeni dan naziva se bilanca (eng. Balance Sheet).²¹ Bilanca se još naziva i statički financijski izvještaj jer prikazuje financijski položaj u određenom trenutku.²² U pravilu se sastavlja za svaku poslovnu godinu. Sastoji se od dva dijela, aktive i pasive. Aktiva predstavlja vrijednosno stanje imovine, a pasiva kapital (vlasničku glavnica) i obveza (dugove). Aktiva i pasiva moraju biti u ravnoteži.

Slika 1. Struktura bilance

AKTIVA	=	PASIVA
	ILI	
IMOVINA	=	KAPITAL + OBAVEZE

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 61

Aktiva bilance označava ukupnu vrijednost imovine poduzeća. Imovina se sastoji od dugotrajne (stalne ili fiksne) i kratkotrajne (tekuće ili obrtne imovine). Kratkotrajnu imovinu čini onaj dio ukupne imovine za koji se očekuje da će se pretvoriti u novčani oblik u vremenu kraćem od jedne godine.²³

¹⁹ https://www.rrif.hr/obveznici_revizije_za_2022_godinu-2176-vijest, 11. 07. 2023.

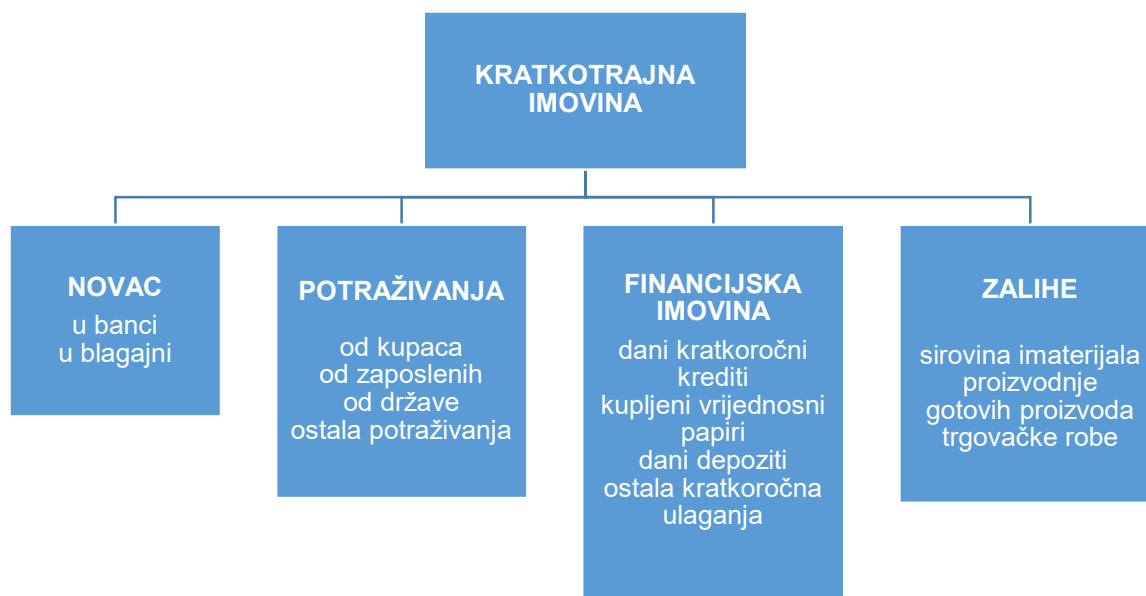
²⁰ Bešvir, B., op. cit., str. 117

²¹ Dečman, N., op. cit., str. 448

²² Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., Abeceda računovodstva, Veleučilište u Rijeci i Veleučilište u Karlovcu, Rijeka – Karlovac, 2007., str. 128

²³ Žager, K. i dr., op. cit., str. 52

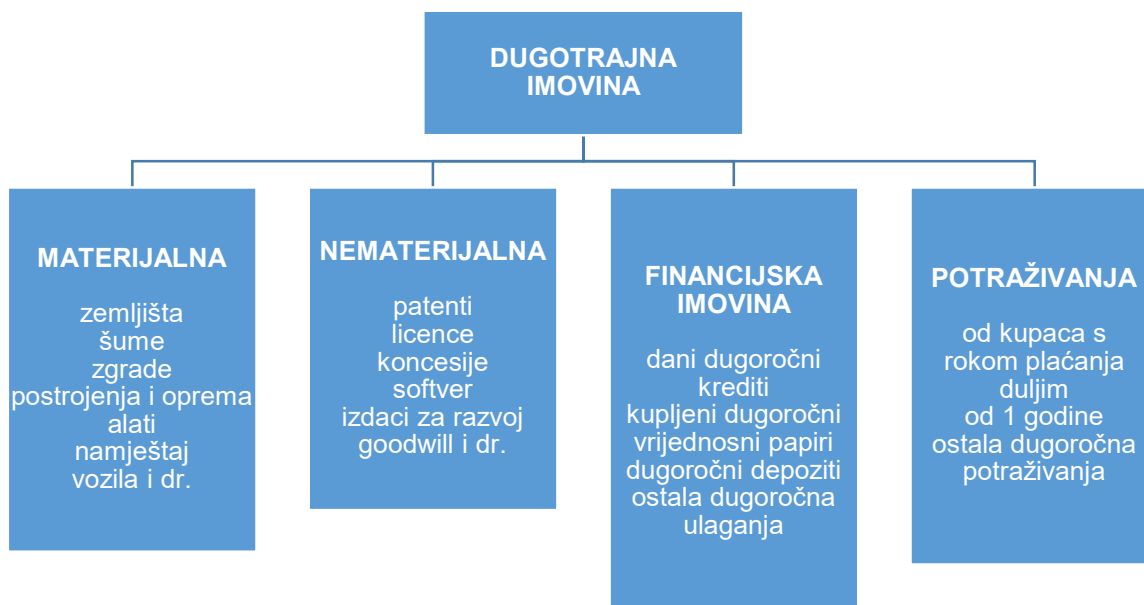
Slika 2. Struktura kratkotrajne imovine

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 61

Dugotrajna imovina je onaj dio imovine koji ostaje nepromijenjen, zadržava isti pojavni oblik, u vremenskom razdoblju duljem od godine dana.

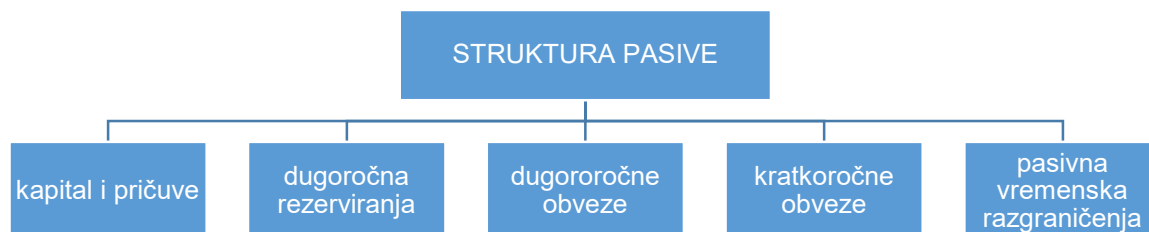
Slika 3. Struktura dugotrajne imovine

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 61

Pasiva bilance prikazuje obveze i kapital kao izvore imovine. Izvori imovine klasificiraju se na vlastite izvore (kapital) i tuđe izvore (obveze, tj. dugove). Pasiva prikazuje način financiranja imovine.²⁴

Slika 4. Struktura pasive bilance

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 61

Shema 1. Struktura bilance poduzeća u Republici Hrvatskoj

BILANCA na dan xx. xx. 202x.			
AKTIVA		PASIVA	
A	POTRAŽIVANJA ZA UPISANI NEUPLAĆENI KAPITAL	A	KAPITAL I REZERVE
B	DUGOTRAJNA IMOVINA	B	DUGOROČNA REZERVIRANJA ZA RIZIKE I TROŠKOVE
	1. Nematerijalna imovina	C	DUGOROČNE OBAVEZE
	2. Materijalna imovina	D	KRATKOROČNE OBAVEZE
	3. Financijska imovina	E	ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I NEDOSPJELA NAPLATA PRIHODA
	4. Potraživanja		
C	KRATKOTRAJNA IMOVINA		
	1. Zalihe		
	2. Potraživanja		
	3. Financijska imovina		
	4. Novac		
D	PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I NEDOSPJELA NAPLATA PRIHODA		
E	GUBITAK IZNAD VISINE KAPITLA		

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 66

²⁴ Ivanović, Z., Financijski menadžment, 2. prošireno izdanje, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 1997., str. 70

Izgled bilance, odnosno bilančna shema može biti propisana zakonom ili preporučena nekom od računovodstvenih regulativa. U Republici Hrvatskoj je u Zakonu o računovodstvu istaknuto da oblik i sadržaj financijskih izvještaja trebaju biti u skladu s odredbom Međunarodnih ili Hrvatskih standarda financijskih izvještaja.²⁵

3.2. Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka (eng. Profit and Loss Account, Income Statement) je računovodstveni izvještaj o prihodima i rashodima te ostvarenom financijskom rezultatu, odnosno dobiti ili gubitku. Ako su prihodi veći od rashoda rezultat je pozitivan i ostvarena je dobit, a ako su rashodi veći od prihoda rezultat je negativan i iskazan je gubitak. Račun dobiti i gubitka, za razliku od bilance, prikazuje aktivnosti poduzeća u određenom izvještajnom razdoblju.

Uz bilancu jedan je od najbitnijih izvještaja. Usporedbom bilance na početku i na kraju obračunskog razdoblja može se uočiti veza između računa dobiti i gubitka i bilance. Promjene koje se događaju na imovini i obvezama odražavaju se kroz iskazane prihode i rashode, a njihov rezultat i navedene promjene prenose se u bilancu.²⁶

Ekonomске kategorije prihoda i rashoda u literaturi se jasno razgraničuju od povezanih kategorija primitka i izdataka. Prihod povećava neto vrijednost, dok primitak predstavlja priljev novčanih sredstava (gotovinski ili obračunski) u poslovni subjekt.²⁷ Rashodi, suprotno od prihoda, iskazuju smanjivanje neto vrijednosti, odnosno odljev sredstava (gotovinskih ili obračunskih) iz poduzeća.²⁸

Pojam prihoda predstavlja povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja imovine, smanjenja obveza, što dovodi do povećanja kapitala.²⁹

Redovni prihodi nastaju prodajom trgovačke robe ili usluga. To su poslovni prihodi koji se i najčešće pojavljuju, a mogu biti i prihodi od dotacija, subvencija, kompenzacija, premija

²⁵ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, 01.01.2008., br.109/2007.

²⁶Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str.148

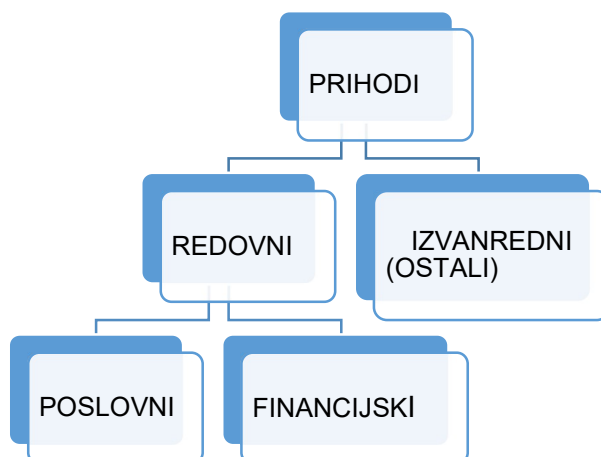
²⁷Ibid., str. 153

²⁸Ibid., str. 154

²⁹Ibid., str. 152

i dr. Financijski prihodi također pripadaju skupini redovnih prihoda. Oni se odnose na ostvarene naknade poput dividende, kamata, pozitivne tečajne razlike i sl. Izvanredni prihodi kategorija su prihoda koja se ne pojavljuje redovno pa se ne može planirati. Ti se prihodi najčešće pojavljuju prilikom prodaje dugotrajne imovine, prodaje sirovina, inventurnih viškova, otpisa obveza i dr.

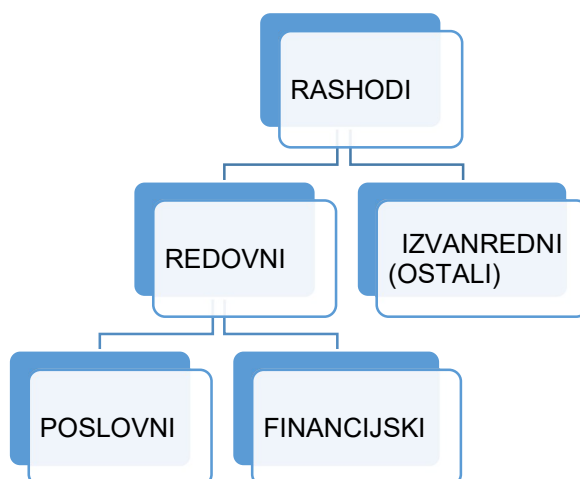
Slika 5. Vrste prihoda

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 71

Rashodi nastaju kao smanjenje ekonomskih koristi kroz obračunsko razdoblje u obliku odljeva ili iscrpljenja imovine, stvaranja obaveza, za posljedicu ima smanjenje glavnice.³⁰

Slika 6. Vrste rashoda

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 72

³⁰ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit, str. 154

Poslovni rashodi nastaju zbog osnovne djelatnosti poduzeća. Čine ih troškovi sadržani u prodanim proizvodima, ostali troškovi razdoblja, nabavna vrijednost prodane robe i sl. Financijski prihodi nastaju kao posljedica korištenja tuđih novčanih sredstava i pojavljuju se u obliku kamata, negativnih tečajnih razlika i dr., dok se izvanredni (ostali) rashodi najčešće događaju uslijed otuđenja imovine, kazne, štete, korekcije rashoda iz prethodnih godina i dr.

Kao i kod bilance, shema računa dobiti i gubitka propisana je Zakonom.³¹

Shema 2. Struktura računa dobiti i gubitka

RAČUN DOBITI I GUBITKA za razdoblje 1.1. – 31.12.202x.	
A	POSLOVNI PRIHODI
B	POSLOVNI RASHODI
C	DOBIT IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI
D	FINANCIJSKI PRIHODI
E	FINANCIJSKI RASHODI
F	DOBIT IZ FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI
G	IZVANREDNI (OSTALI) PRIHODI
H	IZVANREDNI (OSTALI) RASHODI
I	DOBIT IZ IZVANREDNIH (OSTALIH) AKTIVNOSTI
J	BRUTO DOBIT
K	POREZ NA DOBIT
L	NETO DOBIT

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia ,2008., str. 78

3.3. Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku prikazuje primitke i izdatke, stanje novca i novčanih ekvivalenata na početku i na kraju obračunskog razdoblja.³² Pruža podatke o izvorima pribavljanja i način uporabe novca.³³ Izvještaj prikazuje čisti novčani tok (razliku između primitaka i izdataka).

Bilanca ne prikazuje neto novčani tijek već daje informaciju o ukupnom stanju novca na kraju obračunskog razdoblja. U računu dobiti i gubitka ostvarena dobit, ili gubitak, može se razlikovati od neto novčanih tijekova iz razloga što između prihoda i primitka (priljeva),

³¹ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br.109/2006.

³² Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 158

³³ Žager, K. i dr., op. cit., str. 81

rashoda i izdataka (odljeva) od poslovnih aktivnosti može biti velika razlika.³⁴ Na primjer, ako poduzeće knjiži izdani račun kupcu, novčani tijek se pojavljuje tek u trenutku kada kupac podmiri račun. Dok kupac ne podmiri račun, knjiži se prihod, ali ne i priljev, odnosno primitak novca.

Stoga menadžeri izvještaj o novčanom toku koriste s obzirom da je jedan od njihovih zadataka brzo pretvoriti neto dobitak u gotovinu, odnosno jer i visoko profitabilne, nelikvidne tvrtke, a ne samo neprofitabilne, odlaze u stečaj.³⁵ Na osnovi izvještaja o novčanom toku menadžment može analizirati gotovinske tijekomove prošlih razdoblja i planiranje idućih.³⁶

Shema 3. Struktura izvještaja o novčanom toku (direktna metoda)

IZVJEŠTAJ O NOVČANOM TOKU za razdoblje 1.1. – 31.12.202x.	
A	POSLOVNE AKTIVNOSTI
	1. Primici iz poslovnih aktivnosti
	2. Izdaci iz poslovnih aktivnosti
	3. Neto novčani tok iz poslovnih aktivnosti
B	INVESTICIJSKE AKTIVNOSTI
	1. Primici iz investicijskih aktivnosti
	2. Izdaci iz investicijskih aktivnosti
	3. Neto novčani tok iz investicijskih aktivnosti
C	FINANCIJSKE AKTIVNOSTI
	1. Primici iz financijskih aktivnosti
	2. Izdaci iz financijskih aktivnosti
	3. Neto novčani tok iz financijskih aktivnosti
D	UKUPNO NETO NOVČANI TOK
E	NOVAC NA POČETKU RAZDOBLJA
F	NOVAC NA KRAJU RAZDOBLJA

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 86

U izvješću o novčanom toku aktivnosti iz kojih proizlazi novčani tok klasificiraju se na:³⁷

- poslovne aktivnosti
- investicijske aktivnosti
- financijske aktivnosti

³⁴ Belak, V., Vudrić, N., Osnove suvremenog računovodstva, Edit, Zagreb, 2012., str. 54

³⁵ Vidučić, Lj., Financijski menadžment, VII. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, RRiF plus, Zagreb, 2011., str. 380

³⁶ Ibid

³⁷ Tintor, Ž., Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnih upravljačkih odluka, Obrazovanje za poduzetništvo, Vol. 10, No 1, 2020., str. 88

Novčani (gotovinski) tijekovi mogu se prikazati:³⁸

- direktnom metodom (prikazom glavnih grupa bruto novčanih primitaka i izdataka)
- indirektnom metodom (na temelju bilance i računa dobiti i gubitka)

Prema direktnoj metodi objavljuju se ukupni primici i izdaci novca razvrstani prema osnovnim aktivnostima (poslovnim, investicijskim, financijskim).

3.4. Izvještaj o promjenama kapitala

Izvještajem o promjenama kapitala iskazuju se promjene koje su se na kapitalu dogodile između dva obračunska razdoblja. Odnosi se na promjenu kapitala, odnosno povećanje ili smanjenje ukupne imovine koja pripada dioničarima.³⁹ Najveći utjecaj na promjenu ima rezultat poslovanja iskazan u računu dobiti i gubitka i odluke poput isplate dividendi, dokapitalizacija, dekapitalizacija, formiranje kapitalnih rezervi.⁴⁰

Izvještaj nema standardizirani oblik, suština mu je važnija od formalnog izgleda, ali mora biti prezentiran u razumljivom obliku. Ovaj izvještaj se smatra pomoćnim u smislu boljeg razumijevanja bilance.⁴¹

3.5. Bilješke uz financijske izvještaje

Bilješke uz financijske izvještaje predstavljaju dodatnu, detaljniju dopunu i razradu podataka iz bilance, računa dobiti i gubitka i izvješća o novčanom tijeku.⁴² Bilješke se dijele na dvije grupe:⁴³

- objašnjavaju računovodstvene politike koje su primijenjene u izradi izvješća
- ostali podaci važni za razumijevanje izvješća

Računovodstvene politike predstavljaju posebna načela, osnove, dogovore, pravila i praksu koju je usvojio menadžment, a odnosi se na sastavljanje i predočavanje financijskih izvješća.⁴⁴

³⁸ Žager, K. i dr., op. cit., str. 85

³⁹ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 167

⁴⁰ Tintor, Ž., op. cit., str. 88

⁴¹ Ibid

⁴² Vidučić, Lj., op. cit., str. 385

⁴³ Ibid., str. 380

⁴⁴ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 171

Ostali podaci mogu sadržavati podatke o dugoročnim zajmovima (rokovi, kamatne stope, hipoteke), uvjete leasinga i dr. Bilješke moraju sadržavati informacije koje nisu izravno uočljive u izvješćima. Njihova struktura i izgled je proizvoljan, ovisno o specifičnostima svakog trgovačkog društva (djelatnost, veličina, struktura imovine, kapitala, obveza i dr.).⁴⁵ Prikazuju se u tablicama s metodama i razlozima odstupanja, prosječan broj zaposlenih i broj i nominalnu vrijednost izdanih dionica po vrstama..

Zbog specifičnost poslovanja, kao i zbog straha od otkrivanja previše informacija izvješće može biti manje ili više razrađeno, informacije mogu biti nepotpune ili nejasne.⁴⁶ Bilješke su često u malim i srednjim poduzećima zanemarene.⁴⁷

⁴⁵ Ibid., str. 175

⁴⁶ Vidučić, Lj., op. cit., str. 385

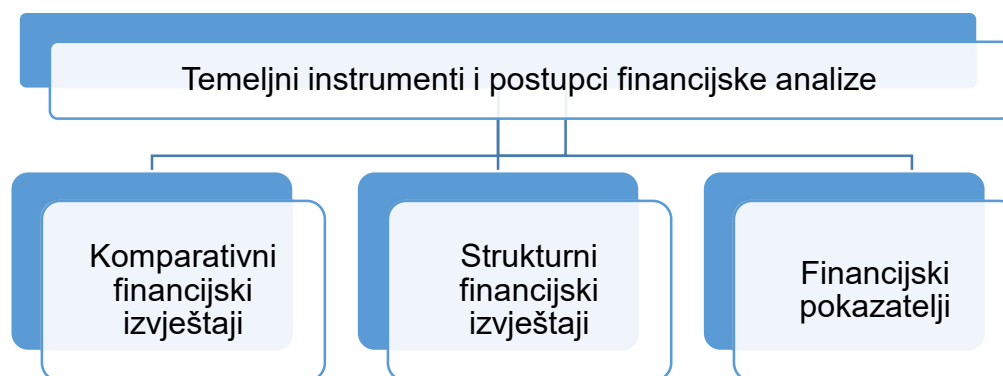
⁴⁷ Dečman, N., op. cit., str. 449

4. INSTRUMENTI I POSTUPCI FINANCIJSKE ANALIZE

Prilikom financijske analize poslovanja svi financijski izvještaji moraju se promatrati povezano jer samo njihovom usporednom analizom i razumijevanjem moguće je donošenje zaključaka o sigurnosti i uspješnosti poslovanja.

Korištenjem analitičkih metoda i tehnika osiguravaju se pokazatelji koji pomažu u donošenju odluka. Temeljni instrumenti u postupku analize financijskih izvještaja su: komparativna (horizontalna analiza), strukturna (vertikalna analiza) i financijski pokazatelji.⁴⁸

Slika 7. Temeljni instrumenti i postupci financijske analize

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb., 2008., str. 224

4.1. Postupak horizontalne analize

Komparativni financijski izvještaj predstavlja prikaz gdje se istovrsni podaci iz financijskih izvještaja prikazu za dvije ili više godina jedni pored drugih u odgovarajućoj tabličnoj formi.⁴⁹ Može se koristiti usporedba s baznom godinom, pri čemu je u razmatranje potrebno uzeti više godina kako bi rezultati analize bili što vjerodostojniji. Taj kontekst uspoređivanja služi kao podloga za horizontalnu analizu. Horizontalnom analizom nastoje se uočiti tendencija i dinamika promjena pojedinih pozicija temeljnih financijskih izvještaja.⁵⁰ Na taj način menadžment može uočiti trendove kroz godine i pravodobno reagirati.

⁴⁸ Žager, K. i dr., op. cit., str. 85

⁴⁹ Tintor, Ž., op. cit., str. 90

⁵⁰ Žager, K. i dr., op. cit., str. 224

4.2. Postupak vertikalne analize

Vertikalna analiza omogućava uvid u strukturu financijskih izvještaja. Sredstva koja se rabe u vertikalnoj analizi su strukturni financijski izvještaji.⁵¹ Ona omogućuju da se uspoređuju određene pozicije financijskih izvještaja s pripadajućom ukupnom veličinom u jednoj promatranoj godini.⁵²

Strukturiranje se postiže tako da se odredi bazna pozicija financijskog izvještaja koja se izjednačava sa 100, a zatim se sve druge pozicije strukture izračunavaju kao postotak od bazne pozicije.⁵³ Strukturiranje bilance provodi se tako da se ukupna aktiva i pasiva izjednačavaju sa 100, a potom se sve pozicije aktive, odnosno pasive, izračunavaju kao postotak od ukupne aktive ili pasive.⁵⁴ Strukturiranje računa dobiti i gubitka je slično. Ukupni prihod izjednačava se sa 100, a potom se sve pozicije računa dobiti i gubitka izračunava kao postotak od ukupnog prihoda.⁵⁵

Provođenje komparativne (horizontalne) analize uobičajeno se prikazuje odvojeno od strukturirane (vertikalne) analize.

4.3. Financijski pokazatelji

Ponekad se u literaturi analiza financijskih izvještaja poistovjećuje s analizom financijskih pokazatelja.⁵⁶ Analiza pomoću pokazatelja samo je jedan od načina kako se mogu analizirati financijski izvještaji.

Pokazatelj se iskazuje kao racionalni ili odnosni broj gdje se jedna ekonomska veličina stavlja u odnos (dijeli) s drugom ekonomskom veličinom.⁵⁷ Za razumijevanje pokazatelja potrebno je poznavati referentne veličine.

S obzirom na vremensku dimenziju razlikuju se dvije skupine pokazatelja:⁵⁸

⁵¹ Tintor, Ž., op. cit., str. 91

⁵² Dečman, N., op. cit., str. 450

⁵³ Tintor, Ž., op. cit., str. 91

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Dečman, N., op. cit., str. 451

⁵⁷ Žager, K. i dr., op. cit., str. 243

⁵⁸ Ibid.

- Prva skupina obuhvaća razmatranje poslovanja poduzeća unutar određenog vremenskog razdoblja (najčešće unutar godine dana), temelji se na podacima računa dobiti i gubitka.
- Druga skupina pokazatelja odnosi se na točno određeni trenutak koji se podudara s trenutkom sastavljanja bilance, govori o financijskom položaju poduzeća u tom trenutku.

Pokazatelji nisu za sve korisnike jednako bitni. Na primjer, za bankara bit će važniji pokazatelj likvidnosti, kod investitora pokazatelji koji mjeri stvaranje prihoda (pokazatelji ekonomičnosti), dioničarima pokazatelji profitabilnosti, a menadžment svi pokazatelji zajedno.

U skladu sa zahtjevima svih korisnika razlikuju se skupine pokazatelja:⁵⁹

- 1) pokazatelji likvidnosti (eng. liquidity ratios) – mjere sposobnost poduzeća da podmiri svoje kratkoročne obveze
- 2) pokazatelji zaduženosti (eng. leverage ratios) – mjere koliko se poduzeće financira iz tuđih izvora sredstava
- 3) pokazatelji aktivnosti (eng. activity ratios) – mjere kako efikasno poduzeće upotrebljava svoje resurse
- 4) pokazatelji ekonomičnosti (eng. economic ratios) – mjere odnos prihoda i rashoda, tj. pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda
- 5) pokazatelji profitabilnosti (eng. profitability ratios) – mjere povrat uloženog kapitala što se smatra najvišom upravljačkom djelotvornošću
- 6) pokazatelji investiranja (eng. investment ratios) – mjere uspješnost ulaganja u obične dionice

Pokazatelji likvidnosti i zaduženosti smatraju se pokazateljima sigurnosti poslovanja, a pokazatelji ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja pokazateljima uspješnosti poslovanja.⁶⁰ Pokazatelji aktivnosti mogu se smatrati i pokazateljima sigurnosti i pokazateljima uspješnosti jer koeficijent obrtaja sredstva bitno utječe na likvidnost i financijsku stabilnost ali izravno utječe i na rentabilnost poslovanja.⁶¹

⁵⁹ Ibid

⁶⁰ Ibid., str. 244

⁶¹ Ibid

4.3.1. Pokazatelj likvidnosti

Pokazatelj likvidnosti predstavlja procjenu sposobnosti tvrtke da udovolji kratkoročnim obvezama kratkotrajnom imovinom (gotovinom ili imovinom koja se može na kratak rok konvertirati u gotovinu).⁶² Nelikvidnost na duže vrijeme može dovesti do insolventnosti, za razliku od solventnosti. Prema jednoj definiciji „poduzeće je solventno ako plaća svoje obveze kada one dospijevaju“⁶³. Dobavljači i vjerovnici poslovnog subjekta najviše su zainteresirani za procjenu sposobnosti poslovnog subjekta da udovolji obvezama koji dospijevaju na kratak rok (obveza s rokom dospijeca do godinu dana).

Više je pokazatelja likvidnosti: koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti. Najznačajniji su pokazatelji koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti. Svi navedeni pokazatelji računaju se na temelju podataka iz bilance.

Tablica 4. Izračun pokazatelja likvidnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent trenutne likvidnosti	Novac	Kratkoročne obveze
Koeficijent ubrzane likvidnosti	Novac + potraživanja	Kratkoročne obveze
Koeficijent tekuće likvidnosti	Kratkotrajna imovina	Kratkoročne obveze
Koeficijent financijske stabilnosti	Dugotrajna imovina	Kapital + dugoročne obveze

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, ,2008., str. 248

Koeficijent trenutne likvidnosti pokazuje koliko je poduzeće u mogućnosti trenutno podmiriti svoje kratkoročne obveze. Koeficijent trenutne likvidnosti trebao bi iznositi između 0,1 do 0,3.⁶⁴ Ovaj pokazatelj može biti nepouzdan. Na primjer, ako na dan utvrđivanja koeficijenta trenutne likvidnosti na žiro račun stigne značajna uplata, taj koeficijent može biti relativno visok i korisnik može zaključiti kako poduzeće nema problema s likvidnošću, što ne mora biti tako.⁶⁵

Koeficijent ubrzane likvidnosti izračunava se stavljanjem u omjer kratkoročne financijske imovinu (novac i potraživanja) i kratkoročnih obveza. Koeficijent bi trebao iznositi 1

⁶² Vidučić, Lj., op. cit., str. 393

⁶³ Tintor, J, Poslovna analiza, Masmedia, Zagreb, 2009., str. 550

⁶⁴ Bešvir, B., op. cit., str. 94

⁶⁵ Žager, K. i dr., op. cit., str. 248

(prosječne vrijednosti se kreću od 0,70 do 0,80).⁶⁶ Ako je pokazatelj iznosi 1 ili više znači da treba unaprijediti upravljanje gotovinom radi smanjenja suviška gotovine, pooštriti kreditnu politiku ili smanjiti kratkotrajnu u korist dugotrajne imovine.⁶⁷ Da bi poduzeće moglo održati normalnu likvidnost trebalo bi imati brzo unovčivu imovinu minimalno toliko koliko ima kratkoročnih obveza.⁶⁸ Pod pretpostavkom da kratkotrajna imovina ne uključuje nerealna potraživanja (koja je trebalo otpisati) i/ili nekurentne zalihe.⁶⁹

Koeficijent tekuće likvidnosti računa se kao omjer kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza. Koeficijent bi trebao biti veći od 2 odnosno dio kratkotrajne imovine bi trebao biti financiran iz kvalitetnih dugoročnih izvora.⁷⁰ Previsoki koeficijent upućuje na slabo upravljanje kratkotrajnom imovinom, nekurentne zalihe ili pak na slabo korištenje kratkoročnih kredita.⁷¹ Ako koeficijent ima tendenciju silaznog trenda, onda on upozorava da kratkoročne obveze rastu i/ili se kratkotrajna imovina smanjuje ili kratkoročne obveze rastu brže od kratkotrajne imovine.⁷² Ako koeficijent iznosi 1 to znači da društvo nije u mogućnosti podmirivati svoja dugovanja. Nije poželjan niti previsok niti prenizak koeficijent tekuće likvidnosti jer može upućivati na problem koji se mogu otkriti daljnjom analizom.⁷³ Koeficijent tekuće likvidnosti se smatra najboljim pojedinačnim indikatorom likvidnosti.⁷⁴

Koeficijent financijske stabilnosti predstavlja omjer dugotrajne imovine i kapitala uvećanog za dugoročne obveze. Pokazatelj bi trebao biti manji od 1, što znači da se njegovim smanjenjem koristi sve manji dio glavnice i dugoročnih obveza za financiranje dugotrajne imovine.⁷⁵ Ako je vrijednost veća od 1 znači da poduzeće dio svoje dugotrajne imovine financira iz kratkoročnih izvora.⁷⁶ Taj pokazatelj ukazuje na zlatno pravilo financiranja budući da zahtijeva da se dugoročno vezana imovina financira iz dugoročnih izvora.⁷⁷

⁶⁶ Bešvir, B., op.cit., str. 92

⁶⁷ Vidučić, Lj., op. cit., str. 394

⁶⁸ Žager, K. i dr., op. cit., str. 249

⁶⁹ Ibid., str. 395

⁷⁰ Ibid., str. 249

⁷¹ Vidučić, Lj., op. cit., str. 393

⁷² Ibid.

⁷³ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 549

⁷⁴ Vidučić, Lj., op. cit., str. 393

⁷⁵ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 550

⁷⁶ Žager, K. i dr., op. cit., str. 250

⁷⁷ Osmanagić Bedenik, N., Analiza poslovanja na temelju godišnjih financijskih izvješća, RRIF br. 3, 2010., str. 64

4.3.2. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti odraz su strukture pasive. Oni pružaju informacije koliko je imovine financirano iz vlastitog kapitala (glavnice) i koliko je imovine financirano iz tuđeg kapitala (obveza).⁷⁸ Pomoću pokazatelja moguće je utvrditi odnos tuđeg kapitala (obveze) i vlastitog kapitala (glavnice).⁷⁹

Najčešći pokazatelji su koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja i koeficijent financiranja. Podaci za ta tri pokazatelji formiraju se na temelju bilance. Navedeni pokazatelji odražavaju statičku zaduženost. Izračunavaju se još pokazatelji pokrića troškova kamata, faktor zaduženosti, stupanj pokrića I i stupanj pokrića II.

Tablica 5. Izračun pokazatelja zaduženosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent zaduženosti	Ukupne obveze	Ukupna imovina
Koef. vlastitog financiranja	Glavnica	Ukupna imovina
Koeficijent financiranja	Ukupne obveze	Glavnica
Pokriće troškova kamata	Dobit prije poreza i kamata	Kamate
Faktor zaduženosti	Ukupne obveze	Zadržana dobit + amortizacija
Stupanj pokrića I	Glavnica	Dugotrajna imovina
Stupanj pokrića II	Glavnica + dugoročne obveze	Dugotrajna imovina

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 251

Koeficijent zaduženosti pokazuje koliki udio sredstava su osigurali vjerovnici (kreditori), odnosno udjel ukupnih obveza u ukupnoj imovini poduzetnika. Pruža informacije da li je poduzeće u mogućnosti kontrolirati svoje dugove, što je važno za vjerovnike, ali i za dioničare.⁸⁰ Koeficijent zaduženosti trebao bi iznositi 0,5, a maksimalno 0,7.⁸¹ Viši pokazatelj ukazuje da je tvrtka u većem riziku, odnosno mora plaćati veće troškove kamata.

Koeficijent vlastitog financiranja pokazuje koliki se dio imovine financira iz vlastitih izvora. Koeficijent zaduženosti i koeficijent vlastitog financiranja iskazuju se u postotku.

⁷⁸ Žager, K. i dr., op. cit., str. 250

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Vidučić, Lj., op. cit., str. 400

⁸¹ Bešvir, B., op. cit., str. 94

Koeficijent vlastitog financiranja prikazuje postotni omjer ukupnih obveza i glavnice trgovačkog društva. Koeficijent financiranja trebao bi iznositi 1,00, a maksimalno 2,33.⁸²

Pokriće troškova kamata utvrđuje se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka i ukazuju na dinamičku zaduženost jer dug razmatraju s mogućnosti njegova podmirenja.⁸³ Kod pokrića troškova kamata razmatra se koliko su puta kamate pokrivenne iznosom bruto dobiti. Ako je pokriće veće, zaduženosti je manja i obrnuto. Kod faktora zaduženosti manji faktor zaduženosti znači i manju zaduženost.⁸⁴

Faktor zaduženosti je pokazatelj koji se izračunava na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka, a pokazuje vrijeme (u godinama) koje je potrebno za podmirenje ukupnih obveza iz zadržane dobiti i amortizacije.⁸⁵ Faktor zaduženosti trebao bi iznositi 5 godina, a faktor zaduženosti veći od 5 ukazuje na prekomjernu zaduženost poduzetnika.⁸⁶ Prema brojnim istraživanjima faktor zaduženosti se smatra najboljim dijagnostičkim i prognostičkim pokazateljem o poslovanju društva.⁸⁷

Stupanj pokrića I je pokazatelj koji se odnosi na pokriće dugotrajne imovine glavnicom.⁸⁸

Stupanj pokrića II je pokazatelj koji se odnosi na pokriće dugotrajne imovine glavnicom uvećanom za dugoročne obveze.⁸⁹ Ako se stupanj pokrića I i stupanj pokrića II povećavaju to znači da se zaduženost poduzeća smanjuje, a likvidnost povećava.⁹⁰

4.3.3. Pokazatelji aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti poznati su pod nazivom koeficijenti obrta, a računaju se na temelju odnosa prometa i prosječnog stanja i ukazuju na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu.⁹¹ Koriste se za ocjenu efikasnosti kojom se upravlja imovinom tvrtke tj. ocjena njene poslovne efikasnosti.⁹² Najčešće se koeficijent obrta izračunava za ukupnu

⁸² Ibid., str. 95

⁸³ Žager, K. i dr., op. cit., str. 250

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 550

⁸⁶ Bešvir, B., op. cit., str. 95

⁸⁷ Osmanagić Bedenik, N., op. cit., str. 64

⁸⁸ Vinković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., op. cit., str. 551

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Žager, K. i dr., op. cit., str. 248

⁹¹ Ibid., str. 251

⁹² Vidučić, Lj., op. cit., str. 395

imovinu, kratkotrajnu imovinu i potraživanja.⁹³ Ako je izračunan koeficijent obrta potraživanja moguće je izračunati i prosječno trajanje naplate potraživanja. Svi navedeni pokazatelji računaju se na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka. Može se dogoditi da tvrtka koristi previše kratkotrajne i dugotrajne imovine i mogla je ostvariti veću profitabilnost da je sredstva vezana u imovini upotrijebila na drugi način.⁹⁴ Na primjer neefikasna upotreba nameće dodatne financijske troškove i vodi nižoj profitabilnosti kapitala, može izazvati preuzimanje tvrtke s ciljem restrukturiranja prodaje.⁹⁵ Ako je razina imovine preniska, povećanjem ulaganja u imovinu moguće je povećati kvalitetu proizvoda ili efikasnost procesa proizvodnje.⁹⁶ Stoga se može zaključiti da je s aspekta sigurnosti i aspekta uspješnosti bolje da je koeficijent obrta što veći, odnosno da je vrijeme vezivanja ukupne i pojedinih vrsta imovine što kraće.

Tablica 6. Izračun pokazatelja aktivnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	Ukupni prihod	Ukupna imovina
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	Ukupni prihod	Kratkotrajna imovina
Koeficijent obrtaja potraživanja	Prihod od prodaje	Potraživanja
Trajanje naplate potraživanja u danima	Broj dana u godini (365)	Koeficijent obrta potraživanja

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb., 2008., str. 252

Koeficijent obrta ukupne imovine daje informaciju o tome koliko eura prihoda poduzetnik stvara iz jednog eura ukupne imovine i standardno bi trebao iznositi 1.⁹⁷ Pokazatelj obrta dugotrajne imovine ujedno mjeri efikasnost tvrtke u korištenju opreme i postrojenja, povezujući prodaju i dugotrajnu imovinu.⁹⁸ Viši pokazatelj je poželjniji dok niži pokazatelj upućuje na moguće problem u marketingu ili upućuje da tvrtka ima novija postrojenja i opremu i/ili neuposlene kapacitete ili možda investira radi udovoljavanja potreba procijenjene povećane prodaje.⁹⁹

Koeficijent obrta kratkotrajne imovine daje informaciju o tome koliko eura prihoda

⁹³ Žager, K. i dr., op. cit., str. 251

⁹⁴ Vidučić, Lj., op. cit., str. 395

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Bešvir, B., op. cit., str. 96

⁹⁸ Vidučić, Lj., op. cit., str. 398

⁹⁹ Ibid.

poduzetnik stvara iz jednog eura kratkoročne imovine.¹⁰⁰

Koeficijent obrtaja potraživanja daje informaciju koliko eura poslovnih prihoda poduzetnik stvara iz jednog eura kratkoročnih potraživanja.¹⁰¹ Na temelju koeficijenta obrtaja potraživanja može se utvrditi prosječno trajanje naplate potraživanja.

Trajanje naplate potraživanja u danima, odnosno dani naplate potraživanja daju informaciju o tome za koliko dana u prosjeku poduzetnik može naplatiti svoja potraživanja. Na primjer, koristi se za procjenu broja dana koje tvrtka mora čekati prije nego dobije gotovinu od prodaje na (trgovački) kredit. Niski pokazatelj može biti odraz restriktivne kreditne politike koja ograničava prodaju, a visoki pokazatelji mogu upućivati na recesiju u gospodarstvu, krizu nelikvidnosti, lošu kvalitetu proizvoda, preliberalnu kreditnu politiku, lošu naplatu. Ili je pokazatelj pod utjecajem nekoliko potraživanja koja nisu plaćena mjesecima a koja menadžment ne želi otpisati jer bi time smanjio dobit.¹⁰² Pokazatelj odražava efikasnost naplate potraživanja, kreditne politike i aktivnosti menadžmenta.

4.3.4. Pokazatelj ekonomičnosti

Pokazatelj ekonomičnosti računa se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka. Za procjenu uspješnosti poslovanja analiziraju se prvo prihodi s obzirom na izvore stjecanja. Pokazatelj ekonomičnosti mjeri odnos ukupnih prihoda i ukupnih rashoda i pokazuje koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. Smatra se da stabilan poslovni uspjeh ostvaruje društvo koje najveći dio prihoda, iznad 95% u strukturi, ostvaruje na temelju poslovnih prihoda, odnosno na temelju osnovne poslovne aktivnosti.¹⁰³ Normalno je i da poslovni rashodi imaju najveći udio u rashodima, ali nije poželjan intenzivniji pad prihoda u odnosu na rashode.¹⁰⁴ Ekonomičnost ukupnog poslovanja bi trebala biti veća od 1 jer u drugom slučaju poduzetnik ostvaruje gubitak.¹⁰⁵

Ovisno o tome koji dio prihoda i rashoda se uzima u brojniku i nazivniku govori se

¹⁰⁰ Bešvir, B., op. cit., str. 96

¹⁰¹ Ibid., str. 97

¹⁰² Vidučić, Lj., op. cit., str. 396

¹⁰³ Osimanagić Bedenik, N., op. cit., str. 65

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Bešvir, B., op. cit., str. 104

parcijalnim pokazateljima ekonomičnosti poslovanja:¹⁰⁶

- ekonomičnosti ukupnog poslovanja
- ekonomičnosti poslovanja prodaje
- ekonomičnosti financiranja
- ekonomičnosti izvanrednih aktivnosti

Tablica 7. Izračun pokazatelja ekonomičnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi
Ekonomičnost poslovanja prodaje	Prihodi od prodaje	Rashodi od prodaje
Ekonomičnost financiranja	Financijski prihodi	Financijski rashodi
Ekonomičnost izvanrednih aktivnosti	Izvanredni prihodi	Izvanredni rashodi

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 252

4.3.5. Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti mjere povrat uloženog kapitala. Profitabilnost se može mjeriti u odnosu na obujam prodaje (bruto i neto profitna marža) i u odnosu na ulaganja (profitabilnost imovine i profitabilnost vlastitog kapitala), a izražava se u postotku.¹⁰⁷ Marža profita izračunava se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka. Razlikuje se neto od bruto marže profita. Usporedbom ta dva pokazatelja dobiva se podatak o relativnom poreznom opterećenju u odnosu na ostvareni ukupni prihod.¹⁰⁸

Tablica 8. Izračun pokazatelja profitabilnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Neto marža profita	Neto dobit + kamate	Ukupni prihod
Bruto marža profita	Dobit prije poreza + kamate	Ukupni prihod
Neto rentabilnost imovine	Neto dobit + kamate	Ukupna imovina
Bruto rentabilnost imovine	Dobit prije poreza + kamate	Ukupna imovina
Rentabilnost vlastitog kapitala glavnice	Neto dobit	Vlastiti kapital (glavnica)

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 253

¹⁰⁶ Žager, K. i dr., op. cit., str. 250

¹⁰⁷ Vidučić, Lj., op. cit., str. 401

¹⁰⁸ Žager, K. i dr., op. cit., str. 253

Kod računanja rentabilnosti isto postoji razlika između izračuna neto i bruto vrijednosti. Pokazatelji rentabilnosti se izračunavaju na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka.

Neto profitna marža daje informaciju o tome koliko eura dobitka poduzetnik stvara po jednom euru prihoda.¹⁰⁹ Marža profita mora biti veća od nule.¹¹⁰ Niska i opadajuća profitna neto marža (niža od industrijske) upućuje na borbu za zadržavanjem udjela na domaćem tržištu u uvjetima pojačane konkurencije sniženjem cijena/zadržavanjem postojećih cijena proizvoda.¹¹¹ Niska profitna marža može se objasniti i visokim udjelom troškova u ukupnom prihodu.¹¹² Neto profitna marža pokazuje i kako menadžment kontrolira troškove, prihode i rashode, koristi se i kao pokazatelj efikasnosti menadžmenta¹¹³

Bruto profitna marža kao pokazatelj odražava politiku cijena koju tvrtka provodi kao i efikasnost proizvodnje, odnosno kontrolu troškova. Nizak pokazatelj može upućivati na to da se tvrtka opredijelila za povećanje profitabilnosti povećanjem obujma (pa će imati visoki obrt imovine i zaliha), dok visoki pokazatelj može značiti da tvrtka želi visokom maržom ostvariti visoki profit žrtvujući obujam prodaje.¹¹⁴ Ako se visoka marža ostvaruje visokim cijenama konkurentnost tvrtke može doći u pitanje posebno ako nema specijalni položaj na tržištu.¹¹⁵

Neto rentabilnost ukupne imovine – povrat na ukupnu imovinu (eng. ROA - rate of return on total assets, return on investment, return on capital used) daje informaciju koliko eura dobitka poduzetnik stvara po jednom euru ukupne imovine. Rentabilnost imovine mora biti veća od prosječnog troška (cijene) kapitala koji se koristi u svojem poslovanju.¹¹⁶ Time se dobiva podatak o snazi zarade tvrtke. Usporedbom dobivene stope i kamatne stope može se zaključiti da li se tvrtki isplati zaduživati jer razliku između ROA i kamatne stope predstavlja financijsku korist od zaduživanja koja pripada vlasnicima, tj. dioničarima.¹¹⁷ Niski pokazatelj može upućivati na stagnaciju u prodaji i nisku snagu zarade. Pokazatelj

¹⁰⁹ Bešvir, B., op. cit., str. 104

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Vidučić, Lj., op. cit., str.403

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid., str. 402

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Bešvir, B., op. cit., str. 105

¹¹⁷ Vidučić, Lj., op. cit., str.404

povrata na ukupnu imovinu je adekvatniji kada brojnik uključuje kamate koje predstavljaju povrat vjerovnicima na imovinu koju su investirali u tvrtku.¹¹⁸

Vezano uz *bruto rentabilnost ukupne imovine*, kao i kod marže profita, razlika između neto i bruto ukupne imovine odnosi se na obuhvat poreza u brojniku pokazatelja. Razlika između ta dva pokazatelja ukazuje na relativno porezno opterećenje u odnosu na ukupnu imovinu.¹¹⁹

Rentabilnost vlastitog kapitala (eng. ROE – return of equity) je najznačajniji pokazatelj profitabilnosti.¹²⁰ Rentabilnost kapitala daje informaciju o tome koliko eura dobitka poduzetnik ostvari po jednom euru kapitala i rezervi odnosno koliko eura dobitka vlasnici tj. dioničari ostvare po euru uloženog kapitala. Dioničari bi trebali usporediti rentabilnost kapitala s dobitkom koji bi mogli ostvariti od alternativnih mogućnosti ulaganja (oročena štednja, ulaganje u nekretnine i dr.).¹²¹ Rentabilnost kapitala morala bi biti veća od prosječnog troška (cijene) kapitala koji poduzetnik koristi u poslovanju.¹²²

4.3.6. Pokazatelji investiranja

Pomoću pokazatelja investiranja mjeri se uspješnost ulaganja u dionice poduzeća.

Tablica 9. Izračun pokazatelja investiranja

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Dobit po dionici (EPS)	Neto dobit	Broj dionica
Dividenda po dionici (DPS)	Dio neto dobiti za dividende	Broj dionica
Odnos isplate dividendi (DPR)	Dividenda po dionici (DPS)	Dobit po dionici (EPS)
Odnos cijene i dobiti po dionici (P/E)	Tržišna cijena dionice (PPS)	Dobit po dionici (EPS)
Ukupna rentabilnost dionice	Dobit po dionici (EPS)	Tržišna cijena dionice (PPS)
Dividendna rentabilnost dionice	Dividenda po dionici (DPS)	Tržišna cijena dionice (PPS)

Izvor: Autorica prema Žager, K. i dr., *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb, 2008., str. 254

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Žager, K. i dr., op. cit., str. 253

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Bešvir, B., op. cit., str. 105

¹²² Ibid.

Za izračunavanje ovih pokazatelja potrebni su podaci iz financijskih izvještaja, podaci o broju dionica i tržišnoj vrijednosti dionica.¹²³ Najznačajniji pokazatelji investiranja su pokazatelji rentabilnosti dionice.

Dobit po dionici (eng. earnings per share – EPS), odnosno zarada po dionici daje podatak koliko eura dobitka poduzetnik stvara pojedinoj dionici.

Dividenda po dionici (eng. dividends per share – DPS) daje podatak koliko se dividende ostvari po jednoj dionici. U pravilu je dobit po dionici veća od dividende po dionici jer se dio dobiti zadržava.¹²⁴

Odnos isplate dividende (eng. dividend payout ratio – DPR) daje podatak o situaciji kada su dividende isplaćivane iz zadržane dobiti, obuhvaća odnos dividende po dionici i dobiti po dionici.¹²⁵

Odnos cijene i dobiti po dionici (P/E) pokazuje koliko je puta tržišna cijena dionice (eng. price per share – PPS) veća od dobiti po dionici (EPS).

Pokazatelji ukupne i dividendne rentabilnosti dionice predstavljaju pokazatelje rentabilnosti vlastitog kapitala i izražavaju se u postotku. U ovom slučaju vlastiti kapital nije iskazan po knjigovodstvenoj vrijednosti već po tržišnoj vrijednosti jer se u brojniku ovih pokazatelja nalazi dobit, tj. dividenda po dionici, a u nazivniku tržišna vrijednost dionice. U normalnim situacijama ukupna rentabilnost veća je od dividendne rentabilnosti.¹²⁶ Dividendna rentabilnost dionice veća je od ukupne rentabilnosti dionice u slučaju ako se dividende isplaćuju iz zadržane dobiti kumulirane u prethodnim obračunskim razdobljima.¹²⁷

¹²³ Žager, K. i dr., op. cit., str. 254

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid.

5. PRAKTIČNI DIO – ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA MIKRO PODUZEĆA ORKO KRALJ d.o.o.

Praktični dio rada izrađen je temeljem podataka iz poslovanja mikro poduzeća Orko Kralj d.o.o. registriranog za računovodstvene, knjigovodstvene, revizijske djelatnosti i porezno savjetovanje. Poduzeće je osnovano 1992. godine kao društvo s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Zagrebu. Poduzeće je prema veličini razvrstano u kategoriju mikro poduzeća i ne podliježe reviziji. Ulog društva je u stvarima u iznosu od 21.000,00 kn. Prosječan broj zaposlenih je 4.

Analiza je provedena za razdoblje od 2019. do 2022. godine. Proveden je horizontalna analiza, vertikalna analiza, kao i analiza financijskih pokazatelja. Temeljem provedene analize izvedena je ocjena poslovanja odabranog mikro poduzeća.

5.1. Specifičnosti malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

U ekonomskoj literaturi, poduzetništvo u malim i srednjim poduzećima (eng. small and medium-sized enterprises – SMEs) je poznato pod nazivom tradicionalno poduzetništvo. Poduzetništvo je tradicionalno vezano za poduzetnike u malom poduzeću koje ima tradiciju neizmjerne različitosti i civilizacijski utjecaj na život i rad ljudi u različitim društvenim okvirima i gotovo svim strukturama gospodarskog razvoja.¹²⁸

Prednostima ulaska u poduzetništvo smatra se preuzimanje kontrole nad vlastitom sudbinom, mogućnost mijenjanja stvari, mogućnost iskorištavanja svojih potencijala, ostvarivanje neograničenih profita, priznatost u društvu, radite stvari koje volite dok se nedostacima smatra nesigurnost dohotka, rizik gubitka uloženog kapitala, nedefinirano radno vrijeme i naporan rad, niska kvaliteta života za vrijeme uspostavljanja poslovanja, visoka razina stresa, neograničena odgovornost, obeshrabrenje.¹²⁹

Mala poduzeća u procesu izgradnje konkurentnih prednosti trebaju investirati u kvalitetu i/ili snižene troškove, inovirati tehnološke procese, ulagati u nove proizvode te pronaći nova tržišta.¹³⁰ Ostvarenje tih ciljeva zahtijeva veliki financijski i intelektualni kapital.

¹²⁸ Škrtić, M., Poduzetništvo, Sinergija nakladništvo, 2011., str. 5

¹²⁹ Ibid., str. 20

¹³⁰ Vidučić, Lj., op. cit., str. 495

Najveće ograničenje kod osnivanja i rasta poduzeća predstavljaju financijska sredstva. Pristup malih poduzetnika financijskim sredstvima određen je kreditnom sposobnošću, djelatnošću i položajem na tržištu, veličinom i regijom u kojoj djeluju, ovisi i o starosti, odnosno razvojnoj fazi poduzeća.¹³¹ Za početnike najvažniji izvor sredstava su vlastita sredstva.¹³²

Prema izvještaju Centra za politiku i razvoj malih i srednjih poduzeća (Cepor) za 2022. godinu poduzeća imaju pristup financijskim sredstvima putem banaka, leasinga, kreditne unije, fondova rizičnog i vlasničkog kapitala, crowdfundinga, poslovnih anđela, Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), Hrvatske agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), jamstava, ESIF zajmova, zajmova za ruralni razvoj, vladinih programi bespovratnih poticaja, subvencioniranih kreditnih linija, bespovratne potpore Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja.¹³³ Glavni izvor financiranja osnivanja SMEs su sredstva vlasnika i rodbine te kratkoročni izvori (bankarski i trgovački krediti).¹³⁴ U financiranju investicija SMEs koristi se amortizacija i zadržani dobitak, subvencionirani izvori i kapital neformalnih investitora (obitelj, poslovni anđeli).¹³⁵ Od kreditnih izvora najčešće se koriste kratkoročni bankarski krediti.¹³⁶ Glavno obilježje kreditnog financiranja su previsoki zahtjevi osiguranja kredita, teška dostupnost dugoročnih kredita, veliki problem je i pretjerano brojna dokumentacija i visoki troškovi financiranja. Banke imaju monopolski položaj i odabiru samo visoko profitabilne kredite SMEs koji imaju perspektivu i na kojima bi banke mogle zaraditi, ali uz nižu stopu povrata. Kako bi ostvarile zaradu banke su spore u procjeni zahtjeva i rigorozne u procjeni rizika.¹³⁷

Prema analizi FINA-e o financijskom rezultatu poduzetnika za 2022. godinu veliki poduzetnici svojim rezultatima i sredstvima kojima raspolažu dominiraju u hrvatskom gospodarstvu, ali najviše poduzetnika, od ukupno njih 150.456 čak 134.587 (89,20%) je mikro poduzetnika, malih poduzetnika bilo je 14.102 (9,3%), srednjih poduzetnika 1.753 (1,2%), a velikih poduzetnika 404 (0,3%).¹³⁸

¹³¹ Ibid., str. 489

¹³² Ibid.

¹³³ <https://www.cepor.hr>, pristupano 05.09.2023.

¹³⁴ Vidučić, Lj., op. cit., str. 494

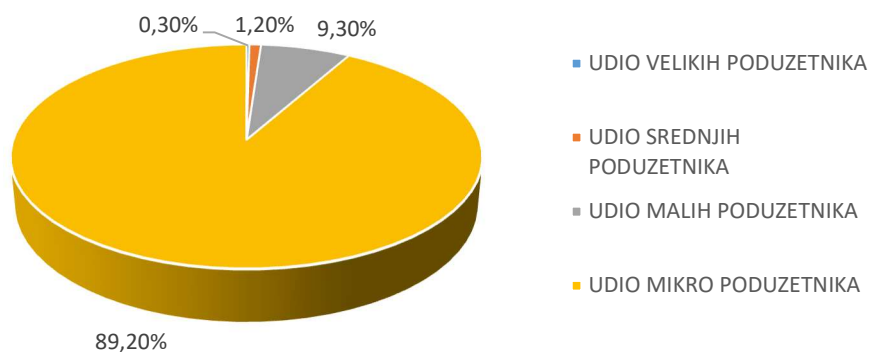
¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid., str. 489

¹³⁸ <http://www.fina.hr/>, pristupano 05.09.2023.

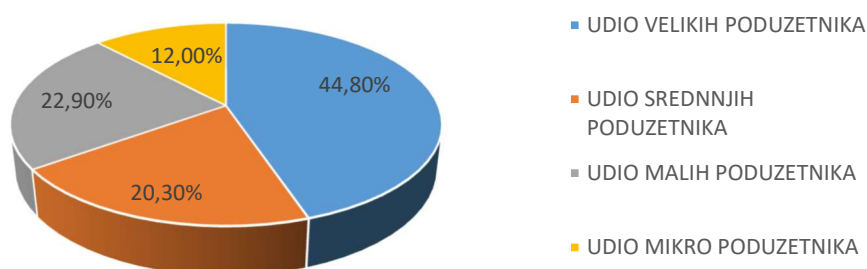
Grafikon 1. Udio poduzetnika prema njihovoj veličini u ukupnom broju poduzetnika u Republici Hrvatskoj u 2022. godini

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Tijekom 2022. godine veliki poduzetnici ostvarili su ukupne prihode u iznosu 492,40 milijardi kuna (udjel 44,80%), srednji poduzetnici ostvarili su 223,4 milijarde kuna ukupnih prihoda (udjel 20,3%), mali poduzetnici 251,20 milijarde kuna (udjel 22,9%), dok su mikro poduzetnici ostvarili ukupne prihode u iznosu 131,8 milijardi kuna (udjel 12%).

Grafikon 2. Udio poduzetnika prema njihovoj veličini u ukupnim prihodima svih poduzetnika u Republici Hrvatskoj u 2022. godini

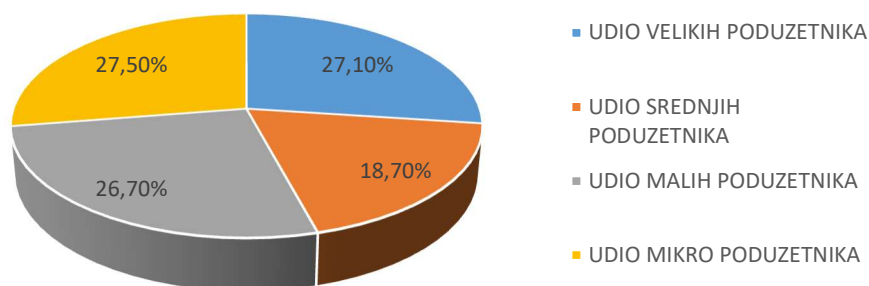

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

U 2022.godini velika poduzeća su zapošljavala 269.667 zaposlenika ili 27,10%, srednji

poduzetnici 186.708 zaposlenika ili 18,7%, mali poduzetnici 266.262 zaposlenika ili 26,7%, a mikro poduzetnici 273.576 zaposlenika ili 27,50%.

Grafikon 3. Udio poduzetnika prema njihovoj veličini u ukupnoj zaposlenosti u Republici Hrvatskoj u 2022. godini

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

5.2. Predradnje u analizi financijskih izvještaja

Analiza financijskih izvještaja temelji se na godišnjim financijskim izvještajima koje poduzeća obvezno sastavljaju sukladno Zakonu o računovodstvu¹³⁹. Pri razmatranju odabira pokazatelja, vlasnik, odnosno menadžer treba odlučiti o vremenskom razdoblju za koje se provodi analiza. U ovom radu kao podloga za financijsku analizu korišteni su financijski izvještaji za razdoblje od četiri godine. Obuhvaćeni su najbitniji pokazatelji i trendovi kretanja koji mogu ukazati na moguće slabosti, ali i prednosti ostvarene nakon razdoblja pandemije COVID-19.

Koraci u pripremi analize odnose se na:¹⁴⁰

1. pripremu koja podrazumijeva prikupljanje i pregledavanje informacijske podloge, provjeravanje njezine ispravnosti i sl.
2. vrednovanje onoga što predstavlja jezgru analize poslovanja na temelju financijskih izvještaja pri čemu se metode mogu svrstati u dvije skupine:

¹³⁹ Zakon o računovodstvu, Narodne novine, broj 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22 i 82/23 [online], dostupno na <https://zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>, 12.09. 2023

¹⁴⁰ Osimanagić Bedenik, N., op. cit., str. 59

- *metode pripreme* koja obuhvaća sastavljanje strukturnih bilanci, strukturnih računa dobiti i gubitka te horizontalnih bilanci i računa dobiti i gubitka
- *analitičke metode* koje se odnose na izbor, oblikovanje i izračunavanje poslovnih pokazatelja. Tu su korištene posebne metode triju skupina:
 - a) metoda vrijednosti kojom se odnos između dviju skupina iskazuje kao brojčano iskazani omjer,
 - b) metoda indeksnih brojeva ili metoda trenda kojom se apsolutni brojevi iz financijskih izvještaja određene godine izjednačuju sa 100, a potom se stavke sljedećih godina preračunavaju na osnovu prve godine kao bazne
 - c) metoda standardizacije, kojom se dobiveni pokazatelji uspoređuju sa standardnim ili drugim referentnim veličinama¹⁴¹

3. Interpretacija dobivenih rezultata mora biti usmjerena na primatelja i ciljeve financijske analize

- komparativnom analizom odnosno horizontalnom analizom pružaju se informacije o promjenama pozicija financijskih izvještaja tijekom nekoliko obračunskih razdoblja i uočavaju se tendencije pomoću indeksa
- strukturni financijski izvještaji i postupak vertikalne analize pružaju informacije o promjenama u strukturi financijskih izvještaja
- financijski pokazatelji pojedinačno ili kao skupina, sustav ili zbrojni sintetički pokazatelji pružaju temeljne informacije za poslovno odlučivanje.

Rezultati analize prikazani su tablično i slikovno iz razloga jer rezultati često služe kao podloga za razgovor suradnika različitih struka i profila znanja i na taj način olakšavaju međusobno razumijevanje i potiču prijedloge o mogućim poboljšavanjima.

5.3. Postupak analize financijskih izvještaja mikro poduzeća Orko Kralj d.o.o.

Analiza financijskih izvještaja provedena je temeljem podataka iz javno dostupnog registra financijskih izvještaja FINA-e za promatrano razdoblje od četiri godine (2019. – 2022.).

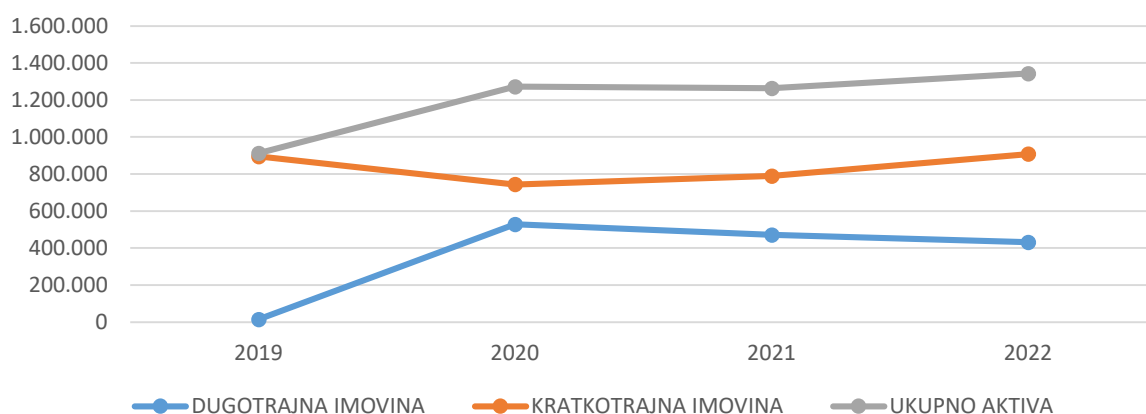
¹⁴¹ Tintor, Ž., Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnih upravljačkih odluka, *Obrazovanje za poduzetništvo*, Vol. 10, No. 1, 2020., str. 89

5.3.1. Horizontalna analiza financijskih izvještaja

Horizontalnom analizom financijskih izvještaja uspoređuju se podaci kroz određeno vremensko razdoblje, u ovom slučaju razdoblje od četiri godine. Time se nastoji utvrditi dinamika promjene pojedinih pozicija financijskih izvještaja, odnosno računovodstvenih informacija. Promjene se prate u odnosu na baznu godinu. U primjeru je kao bazna godina definirana 2019. godina. Horizontalna analiza provodi se temeljem informacija iz bilance i računa dobiti i gubitka. Horizontalna analiza bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. predočena je u tablici 10.

Horizontalna analiza bilance provodi se analizom aktive i pasive bilance. Vrijednost ukupne aktive odabranog poduzeća u prvoj godini promatranog razdoblja (2020.) ostvarila je rast od 39,39%, nakon toga u 2021. zabilježila je stagnaciju, odnosno rast od 38,6% u odnosu na baznu godinu, a u 2022. ostvarila je najveći porast u iznosu od 47,20% u odnosu na 2019. godinu.

Grafikon 4. Kretanje vrijednosti elemenata aktive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. u razdoblju 2019. – 2022.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Promjena ukupne vrijednosti aktive posljedica je povećanje vrijednosti dugotrajne imovine. Analizom strukture dugotrajne imovine uočava se kako je njezina ukupna vrijednost porasla zbog povećanja vrijednosti dugotrajne materijalne imovine u 2020. godini.

Tablica 10. Horizontalna analiza bilance poduzeća Orko Kraj d.o.o. 2019. – 2022.

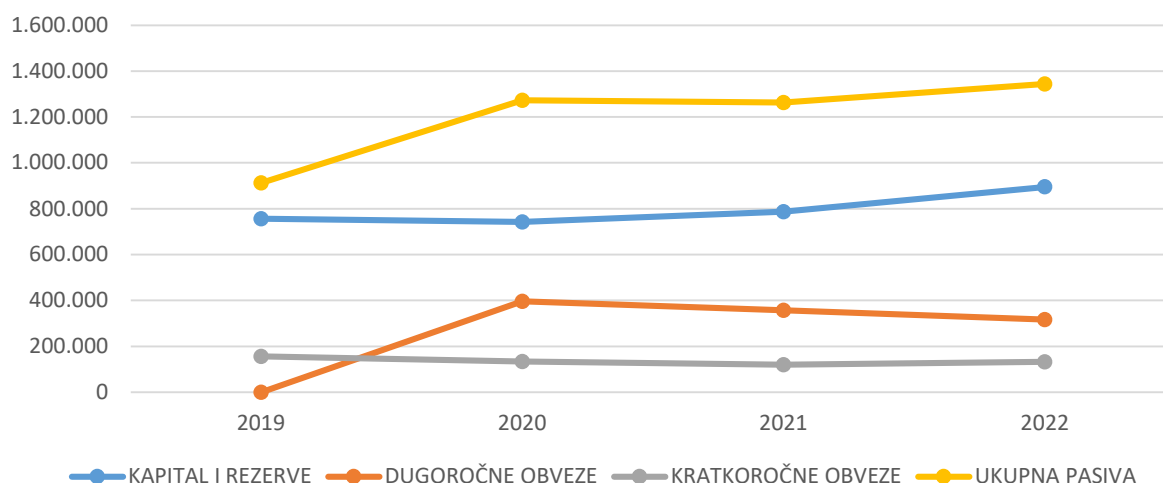
Naziv pozicije	2019.	2020.	% 2020./2019.	2021.	% 2021./2019.	2022.	% 2022./2019.
AKTIVA							
DUGOTRAJNA IMOVINA	14.770	528.329	34,77%	470.847	3087,86%	431.837	28,24%
Nematerijalna imovina	5.683	2.583	-54,55%	0	0,00%	0	0,00%
Materijalna imovina	9.087	525.746	5685,69%	470.847	5081,55%	431.837	4652,25%
Dugotrajna financijska imovina	0	0-	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
KRATKOTRAJNA IMOVINA	895.704	744.211	16,91%	789.693	-11,84%	908.882	1,47%
Zalihe	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Potraživanja	604.193	608.118	0,65%	528.024	-12,61%	508.857	-15,78%
Kratkotrajna financijska imovina	80.000	78.000	-2,50%	78.000	-2,50%	78.000	-2,50%
Novac u banci i blagajni	211.511	58.093	-72,53%	183.669	-13,16%	322.025	52,25%
PLAĆENI TROŠKOVI BUD. RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	2.471	-	0%	2.601	5,26	3.115-	867,00%
E) UKUPNO AKTIVA	912.945	1.272.540	39,39%	1.263.141	38,36%	1.343.834	47,20%
PASIVA							
KAPITAL I REZERVE	756.416	742.735	-1,81%	786.519	3,98%	895.502	18,39%
Temeljni (upisani) kapital	21.200	21.200	0,00%	21.200	0,00%	21.200	0,00%
Kapitalne rezerve	0	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Rezerve iz dobiti	224	224	0,00%	224	0,00%	224	0,00%
Revalorizacijske rezerve	0	0	0,00%	0%	0,00%	0	0,00%
Zadržana dobit ili preneseni gubitak	606.747	714.955	17,83%	673.238	10,96%	683.123	12,59%
Dobit ili gubitak poslovne godine	128.245	6.356	-95,04%	91.857	-28,37%	190.955	48,90%
REZERVIRANJA	0	0	0	0	0	0	0
DUGOROČNE OBVEZE	0	396.667	3966,67%	356.667	3566,67%	316.666	3166,66%
KRATKOROČNE OBVEZE	156.529	133.138	-14,94%	119.955	-23,36%	131.666	-15,88%
ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	0%	0	0%	0	0%	0	0%
UKUPNO – PASIVA	912945	1.272.540	39,38%	1.263.141	38,36%	1.343.834	47,20%

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 09.09.2023.

Vrijednost dugotrajne materijalne imovine na kraju 2020. godine iznosila je 525.746 kn, što je značajno povećanje u odnosu na 2019. godinu kada je iznosila 9.087 kn. Razlog povećanja je taj što je poduzeće nakon dugogodišnjeg najma poslovnog prostora početkom 2020. godine kupilo vlastiti poslovni prostor. Kupnja je ostvarena najvećim dijelom iz kredita, ali dijelom i iz vlastitih sredstava. Ostala dugotrajna imovina obuhvaća opremu i nematerijalnu imovinu, odnosno informatičke programe. Dugotrajna imovina se početno mjeri po trošku nabave. Amortizira se linearnom metodom tijekom procijenjenog vijeka trajanja.

Vrijednost kratkotrajne imovine na kraju 2020. godine, u odnosu na baznu 2019. godinu, smanjila se za 16,91%. Najveće smanjenje zabilježeno je na stavci Novac u banci i blagajni. Na kraju 2019. godine zabilježen je bio iznos 211.511 kn, a na kraju 2020. godine iznos 58.093 kn, što je smanjenje u odnosu na baznu godinu od čak 72,53%. Pad se može objasniti odljevom sredstava neophodnih za kupnju vlastitog poslovnog prostora. U 2021. bilježi se također pad od 11,84% u odnosu na baznu godinu, a u 2022. godini blagi rast od 1,47%. Najveća vrijednost u strukturi kratkotrajne imovine predstavljanju potraživanja koja, kao i kratkotrajna financijska imovina, krajem promatranih godina zadržavaju podjednaki iznos.

Grafikon 5. Kretanje vrijednosti elemenata pasive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Ukupna pasiva ima identičnu tendenciju kretanja kao i aktiva, što proizlazi i iz temeljne bilančne jednadžbe prema kojoj ukupna vrijednost aktive uvijek treba odgovarati ukupnoj vrijednosti pasive bilance. Vrijednost pasive bilance na kraju prve promatrane godine veća je za 39,38% u odnosu na baznu godinu, a isto se nastavilo za sljedećih godina, krajem 2021. godine zabilježeno je povećanje od 38,36%, 2022. godine rast od 47,20%. Povećanju ukupne vrijednosti pasive doprinijelo je povećanje dugoročnih obveza. Stavka dugoročnih obveza na kraju 2019. nije imala saldo, dok je na kraju 2020. godine njezina zabilježena vrijednost 396.667 kn. Razlog povećanja dugoročnih obveza kupnja je poslovnog prostora, financiranog iz dugoročnog kredita. Daljnjom analizom dugoročnih obveza zaključuje se kako se ona polagano smanjuju, što sugerira da ih poduzeće pomalo otplaćuje. Kratkoročne obveze također bilježe blago smanjenje u odnosu na baznu godinu.

Horizontalnom analizom računa dobiti i gubitka poduzeća Orko kralj d.o.o (tablica 11) uočeno je da najveće smanjenje u odnosu na 2019. godinu bilježi stavka dobiti s obzirom da je 2019. godine njezina vrijednost iznosila 128.245 kn, 2020. godine 6.356 kn, a 2021. 91.857 kn. Jedino je 2022. godine ostvareno više dobiti u odnosu na baznu godinu, i to 190.955 kn, što je povećanje od 48,90%. Najveći udjel u ostvarivanju dobiti predstavljaju poslovne aktivnosti. Dodatnom analizom uočava se da je 2019. godine došlo do smanjena dobiti zbog smanjenja prihoda. Prihodi su iznosili 587.953 kn, dok su 2020. iznosili 512.813 kn. Smanjenje je uzrokovano pandemijom COVID-19 jer je od te godine započelo smanjenje poslovnih aktivnosti, što se posljedično odrazilo i na ukupne prihode. Najveći iznos prihoda ostvaren je 2022. godine u iznosu 766.376 kn ili 30,35% u odnosu na baznu godinu.

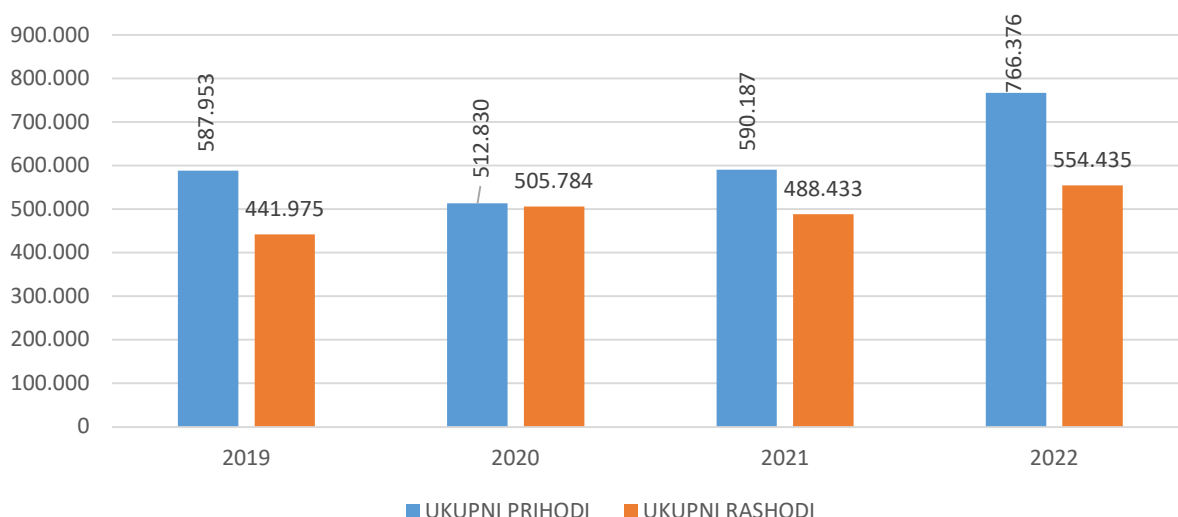
Ukupni rashodi povećali su se 2020. godine u odnosu na baznu 2019. godinu i to za 14%. Analizom se uočava povećanje na stavki amortizacije od 37,92%. Bazne godine, 2019., iznosila je 1.477 kn, a 2020. godine 57.482 kn. Razlog povećanja troška amortizacije je poslovni prostor koji je te godine uvršten na popis dugotrajne imovine te je započet obračun amortizacije. To je ujedno razlog povećanja ukupnih rashoda. Godine 2019. iznosili su 441.957 kn, a 2020. godine 503.928 kn. U 2021. godini dolazi do manjeg rasta rashoda od 7,09%, dok se u 2022. godini taj postotak povećava na 22,36%.

Tablica 11. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Naziv pozicije	2019	2020	% 2019/2020	2021	% 2019/2021	2022	% 2019/2022
I. POSLOVNI PRIHODI	587.936	512.813	-13%	590.172	0,4%	766.373	30,35%
Prihodi od prodaje	587.936	512.813	-13%	590.172	0,4%	766.373	30,35%
Ostali poslovni prihodi	0	0	0%	-	0%	0	0%
II. POSLOVNI RASHODI	441.957	503.928	14%	473.301	7,09%	540.778	22,36%
Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	-	-	0%	-	%	-	%
Materijalni troškovi	21.651	20.768	-4%	52.691	1,43%	64.197	196,51%
Troškovi osoblja	282.390	281.134	-0,4%	292.257	0,44%	302.742	7,21%
Amortizacija	1477	57.482	37,92%	61.366	40,55%	63.290	4185,04%
Ostali troškovi	66.512	68.826	3,47%	66.287	0,33%	83.646	20,48%
Ostali poslovni rashodi	69.927	75.718	8,28%	700	-99,00%	26.903	159,92%
III. FINANCIJSKI PRIHODI	17	17	0%	15	-0,12%	3	-82,35%
Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima		0	0%	-	0%	-	0%
Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	0	0	0%	-	0%	-	0%
Ostali financijski prihodi	17	17	0%	15	-0,12%	3	-82,35%
IV. FINANCIJSKI RASHODI	18	1.856	99,03%	15.132	99,88%	13.657	757,72%
Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim	0	-	0%	-	0%	0	0%
Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama		-	0%	-	0%	0	0%
Ostali financijski rashodi	18	1.856	99,03%	15.132	83,96%	13.657	757,72%
UKUPNI PRIHODI	587.953	512.830	-13%	590.187	0,4%	766.376	30,35%
UKUPNI RASHODI	441.975	505.784	14%	488.433	10,51%	554.435	25,44%
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	145.978	7.046	-95,17%	101.754	-30,29%	211.941	45,19%
POREZ NA DOBIT	17.733	690	-96,11%	9.897	44,18%	20.986	18,34%
DOBIT RAZDOBLJA	128.245	6.356	-95,04%	91.857	-28,37%	190.955	48,90%

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 09.09.2023.

Grafikon 6. Odnos ukupnih prihoda i rashoda poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

5.3.2. Vertikalna analiza financijskih izvještaja

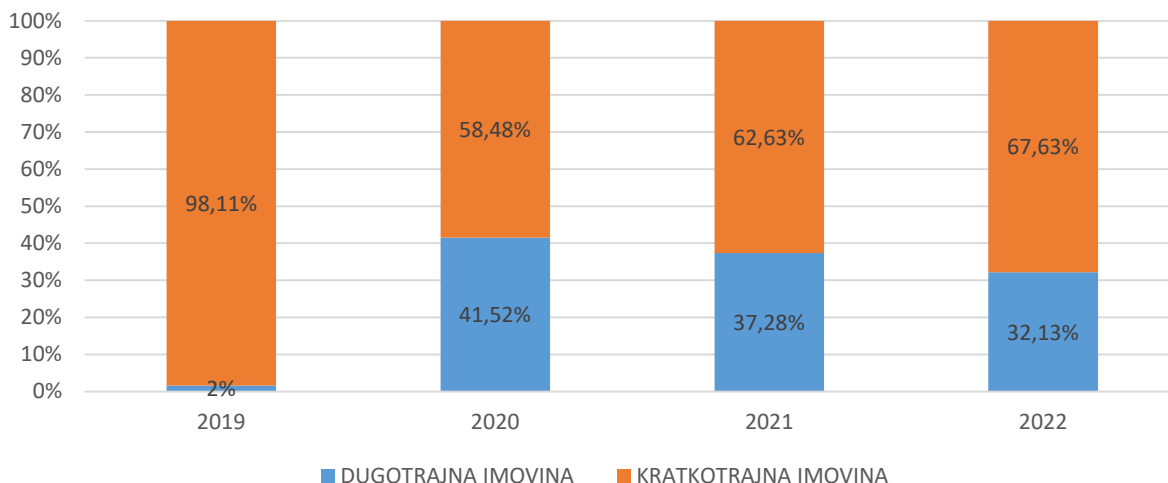
Vertikalnom analizom smatra se uspoređivanje pozicija financijskih izvještaja za jednu poslovnu godinu. Kod vertikalne analize bilance aktiva i pasiva se izjednačavaju sa 100, tako da se stavke bilance izračunavaju kao postotak od ukupne aktive i pasive.¹⁴²

Vertikalnom analizom bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o., predloženom u tablici 12, utvrđeno je da se udjel dugotrajne imovine povećao u odnosu na baznu godinu u svim ostalim promatranim godinama i to zbog već spomenute kupnje poslovnog prostora. Materijalna imovina predstavlja i najveću stavku bilance promatranog poduzeća, u prosjeku 37% udjela u aktivi. Riječ je o uslužnom poduzeću tako da u dugotrajnoj imovini stavku zauzimaju programi i kompjuterska oprema.

Udjel kratkotrajne imovine u ukupnoj imovini u razdoblju od 2019. do 2022. godine u prosjeku je iznosio 67,53%. Najznačajniji dio kratkotrajne imovine čine potraživanja, čiji je udjel u kratkotrajnoj imovini u prosjeku iznosio 48,58%. Stavka Novac u banci i blagajni, nakon smanjenja u 2020. i 2021. godini u 2022. godini bilježi porast od 23,96%.

¹⁴² Dečman, N., op. cit., str. 450

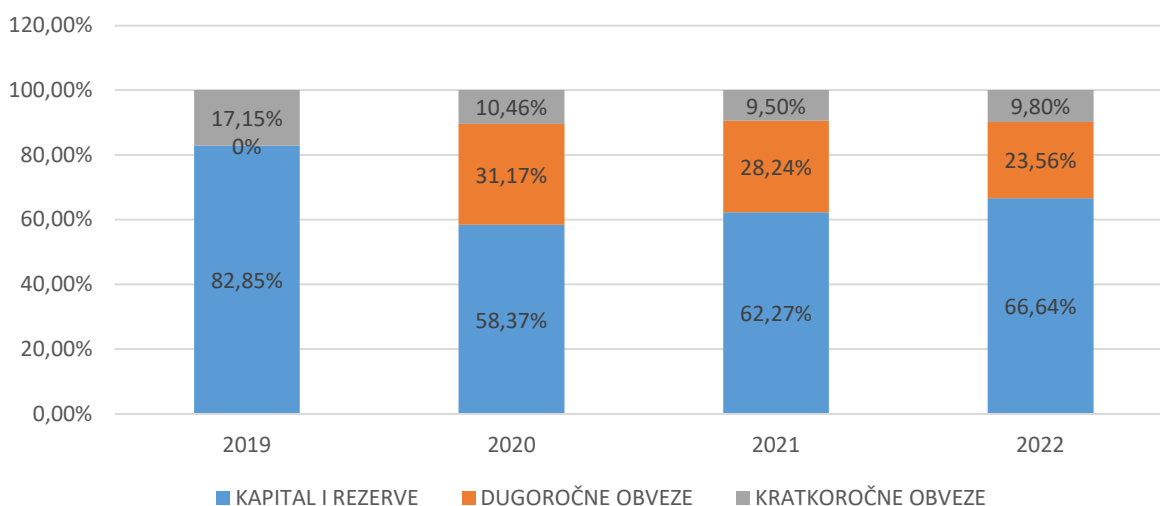
Grafikon 7. Struktura aktive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

U strukturi pasive najveći udjel ima zadržana dobit. Njezin udjel je u 2019. godini iznosio 66,46%, a prosječno kroz promatrane godine 56,78%. Značajan udjel imaju i kratkoročne obveze, odnosno obveze prema dobavljačima, koje se u promatranim godinama smanjuju. Dugoročne obveze zabilježile su najveći rast, ponajprije obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama, čiji je porast u odnosu na baznu godinu 31,17%.

Grafikon 8. Struktura pasive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Tablica 12. Vertikalna analiza bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

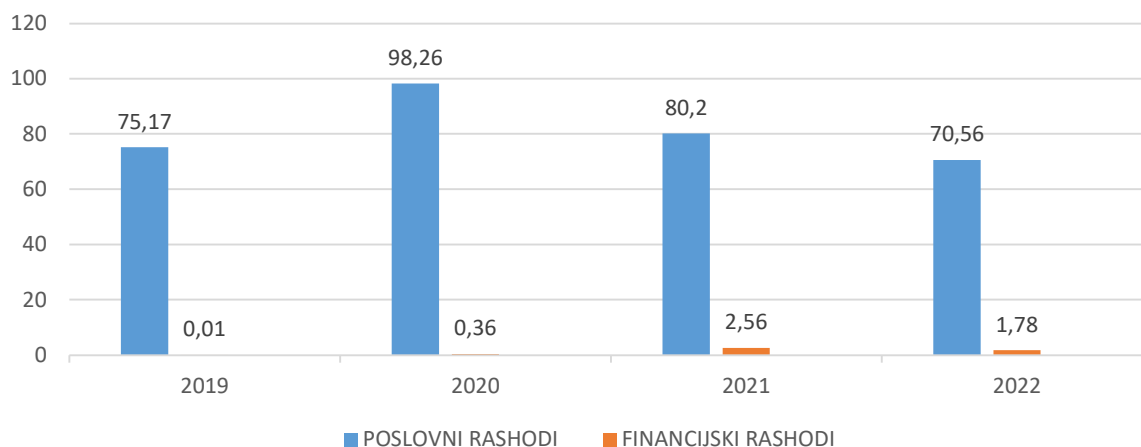
Naziv pozicije	2019	2019 %	2020	2020 %	2021	2021 %	2022	2022 %
AKTIVA								
DUGOTRAJNA IMOVINA	14.770	1,62%	528.329	41,52%	470.847	37,28%	431.837	32,13%
Nematerijalna imovina	5.683	0,62%	2.583	0,20%	0	0,00%	0	0,00%
Materijalna imovina	9.087	1,00%	525.746	41,31%	470.847	37,28%	431.837	32,13%
Dugotrajna financijska imovina	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Potraživanja	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Odgođena porezna imovina	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
KRATKOTRAJNA IMOVINA	895.704	98,38%	744.211	58,48%	792.294	62,72%	911.997	67,87%
Zalihe	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Potraživanja	606.664	66,45%	608.118	47,79%	530.625	42,01%	511.972	38,10%
Kratkotrajna financijska imovina	80.000	8,76%	78.000	6,13%	78.000	6,18%	78.000	5,80%
Novac u banci i blagajni	211.511	23,17%	58.093	4,57%	183.669	14,54%	322.025	23,96%
UKUPNO AKTIVA	912.945	100,00%	1.272.540	100,00%	1.263.141	100,00%	1.343.834	100,00%
PASIVA								
KAPITAL I REZERVE	756.416	82,85%	742.735	58,37%	786.519	62,26%	895.502	66,64%
Temeljni (upisani) kapital	21.200	23,22%	21.200	1,67%	21.200	1,68%	21.200	1,58%
Kapitalne rezerve	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Rezerve iz dobiti	224	0,02%	224	0,02%	224	0,02%	224	0,02%
Revalorizacijske rezerve	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Zadržana dobit ili preneseni gubitak	606.747	66,46%	714.955	56,18%	673.238	53,30%	683.123	51,21%
Dobit ili gubitak poslovne godine	128.245	14,05%	6.356	0,50%	91.857	7,27%	190.955	14,21%
DUGOROČNE OBVEZE	0	0,00%	396.667	31,17%	356.667	28,24%	316.666	23,56%
KRATKOROČNE OBVEZE	156.529	17,15%	133.138	10,46%	119.955	9,50%	131.666	9,80%
UKUPNO – PASIVA	912.945	100,00%	1.272.540	100,00%	1.263.141	100,00%	1.343.834	100,00%
IZVANBILANČNI ZAPISI							20.626.222	

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 09.09.2023.

Vertikalnom analizom računa dobiti i gubitka poduzeća Orko Kralj d.o.o. (tablica 13) za promatrano razdoblje utvrđeno je kako su prihodi u svim godinama bili veći od rashoda te je poduzeće u promatranim godinama ostvarilo dobit.

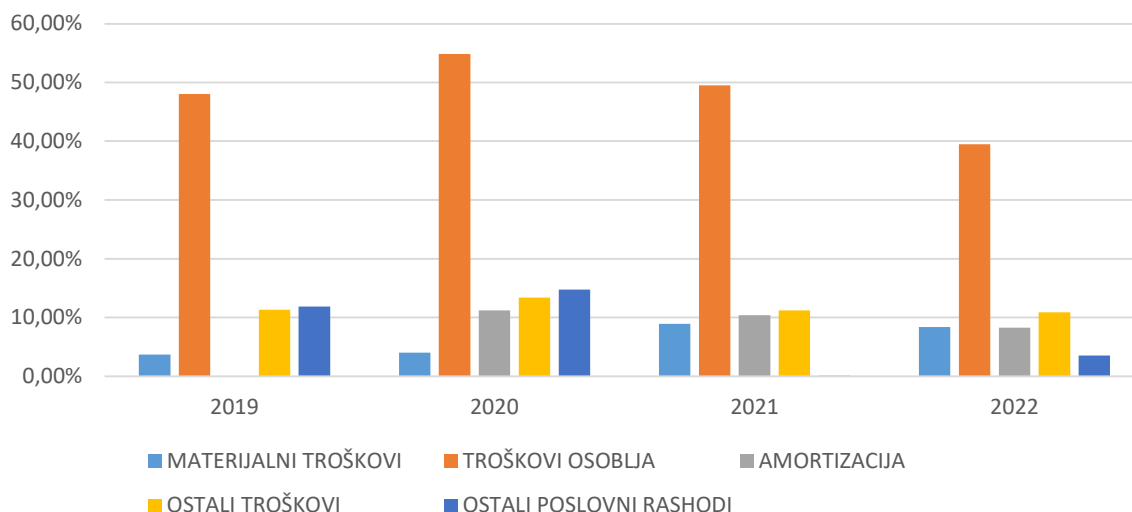
U strukturi ukupnih prihoda poslovni prihodi čine 99,99% udjela i taj je udjel isti kroz promatrane godine. Udjel ostalih prihoda, poput financijskih, vrlo je malen.

Grafikon 9. Struktura rashoda poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Grafikon 10. Struktura poslovnih rashoda poduzeća Orko Kralj d.o.o.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Od rashoda prevladavaju poslovni rashodi s prosječnih 81,05% udjela u ukupnim rashodima. Godine 2020. ostvarili su udjel od 98,26% u ukupnim rashodima. Manji udjel bilježe financijski rashodi, koji su u promatranim godinama rasli u odnosu na 2019., što se može objasniti obračunatim kamatama vezanim uz otplatu podignutog kredita.

U poslovnim rashodima najznačajnije mjesto zauzimaju troškovi osoblja, porez i prirez iz plaća, neto plaće i doprinosi na plaće. Taj udjel je, kroz promatrane godine, prosječno 47,97%. S obzirom da se radi o uslužnom poduzeću taj podatak se uklapa u strukturu poslovanja poduzeća.

Tablica 13. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.

Naziv pozicije	2019	2019 %	2020	2020 %	2021	2021 %	2022	2022 %
POSLOVNI PRIHODI	587.936	100,00%	512.813	100,00%	590.172	100,00%	766.373	100,00%
Prihodi od prodaje	587.936	100,00%	512.813	100,00%	590.172	100,00%	766.373	100,00%
Ostali poslovni prihodi	0	0,00%	0	0,00%	0,00	0,00%	0	0,00%
POSLOVNI RASHODI	441.957	75,17%	503.928	98,26%	473.301	80,20%	540.778	70,56%
Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	0	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0	0,00%
Materijalni troškovi	21.651	3,68%	20.768	4,05%	52.691	8,93%	64.197	8,38%
Troškovi osoblja	282.390	48,03%	281.134	54,82%	292.257	49,53%	302.742	39,50%
Amortizacija	1.477	0,26%	57.482	11,21%	61.366	10,40%	63.290	8,26%
Ostali troškovi	66.512	11,31%	68.826	13,42%	66.287	11,23%	83.646	10,91%
Vrijednosno usklađivanje	0	0,00%	0	0,00%	0,00	0,00%	0	0,00%
Rezerviranja	0	0,00%	0	0,00%	0,00	0,00%	0	0,00%
Ostali poslovni rashodi	69.927	11,89%	75.718	14,76%	700	0,11%	26.903	3,51%
FINANCIJSKI PRIHODI	17	0,00%	17	0,00%	15	0,00%	3	0,00%
FINANCIJSKI RASHODI	18	0,00%	1.856	0,36%	15.132	2,56%	13.657	1,79%
UKUPNI PRIHODI	587.953	100,00%	512.830	100,00%	590.187	100,00%	766.376	100,00%
UKUPNI RASHODI	441.975	75,17%	505.784	98,63%	488.433	82,76%	554.435	72,35%
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	145.978	24,83%	7.046	1,38%	101.754	17,24%	211.941	27,65%
POREZ NA DOBIT	17.733	3,02%	690	0,13%	9.897	1,68%	20.986	2,74%
DOBIT RAZDOBLJA	128.245	21,81%	6.356	1,24%	91.857	15,56%	190.955	24,92%

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 09.09.2023.

5.3.3. Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja

Financijski pokazatelji pomažu u ocjeni sigurnosti i uspješnosti poslovanja. U nastavku su analizirani pokazatelji likvidnosti i zaduženosti koji se smatra pokazateljima sigurnosti poslovanja te pokazatelji ekonomičnosti i profitabilnosti. Koje se smatra pokazateljima uspješnosti. Pokazatelj investiranja također se smatra pokazateljem uspješnosti poslovanja. On ukazuje na uspješnost ulaganja u dionice društva. Poduzeće Orko Kralj je mikro poduzeće registriramo kao društvo s ograničenom odgovornošću i ne trguje vlasničkim kapitalom. Obzirom na to, poduzeće nema podataka za analizu pokazatelja investiranja.

5.3.3.1 Analiza pokazatelja likvidnosti

U nastavku je predložena analiza pokazatelja likvidnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o za promatrane godine 2019. – 2022. (tablica 14).

Tablica 14. Analiza pokazatelja likvidnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

POKAZATELJI LIKVIDNOSTI	2019	2020	2021	2022
Novac	211.511	58.093	183.669	322.025
Kratkoročne obveze	156.529	133.138	119.955	131.666
Koeficijent trenutne likvidnosti (KTrL)	1,3	0,44	1,53	2,45
Novac + potraživanja	818.175	666.211	714.294	833.997
Kratkoročne obveze	156.529	133.138	119.955	131.666
Koeficijent ubrzane likvidnosti (KUL)	5,22	5,00	5,95	6,33
Kratkoročna imovina	895.704	744.211	792.294	911.997
Kratkoročne obveze	156.529	133.138	119.955	131.666
Koeficijent tekuće likvidnosti (KTeL)	5,72	5,59	6,60	6,93
Dugotrajna imovina	14.770	528.329	470.847	431.837
Kapital i dugoročne obveze	21.200	417.867	399.067	337.866
Koeficijent financijske stabilnosti (KFS)	0,70	1,26	1,18	1,28

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Minimalna prihvatljiva vrijednost koeficijenta trenutne likvidnosti treba iznositi 0,1. Za promatrano poduzeće, u promatranim godinama, koeficijent je varirao od 1,3 do 2,45. U 2020. njegova vrijednost je u odnosu na prethodnu godinu pala s 1,3 na 0,44, da bi narednih godina porastao, 2021. godine na 1,5, odnosno 2022. godine na 2,45. zaključuje

se stoga da su njegove vrijednosti za promatrane godine prihvatljive.

Koeficijent ubrzane likvidnosti trebao bi iznositi 1, no u slučaju promatranog poduzeća, u promatranom razdoblju, pokazatelj je viši od 1 pri čemu najveću stavku čine potraživanja. Može se zaključiti da poduzeće raspolaže s dovoljnom količinom brzo unovčive imovine za podmirenje tekućih obveza.

Koeficijent tekuće likvidnosti kod poduzeća koja pravovremeno podmiruju svoje obveze trebalo bi pokazati da imaju dvostruko više kratkotrajne imovine nego kratkoročnih obveza. Promatrano poduzeća bilježi pozitivan trend ovog pokazatelja.

Koeficijent financijske stabilnosti trebao bi iznositi 1 i manje od 1 jer ako je vrijednost veća, znači da poduzeće dio svoje dugotrajne imovine financira iz kratkoročnih izvora. Promatrano poduzeće je u prvoj godini imalo zadovoljavajući koeficijent, dok je u idućim promatranim godinama trend pokazatelja financijske stabilnosti bio negativan.

Pokazatelji likvidnosti u slučaju promatranog poduzeća pretežno imaju pozitivan trend kretanja, osim pokazatelja financijske stabilnosti koji je negativan, ali ga treba promatrati i tumačiti zajedno s ostalim pokazateljima.

5.3.3.2. Analiza pokazatelja zaduženosti

Sukladno analizi pokazatelja zaduženosti (tablica 15 i grafikon 11), u svim godinama promatranog razdoblja koeficijent je manji od 0,5. To znači da je manje od 50% sredstava financirano iz tuđeg kapitala, odnosno da promatrano poduzeće nije prekomjerno zaduženo. Naime, koeficijent zaduženosti trebao bi iznositi od 0,5 do maksimalno 0,7. Koeficijent pokazuje koliki su udjel osigurali kreditori, što znači da viši pokazatelj znači da je poduzeće rizičnije i da ne može kontrolirati svoje dugove.

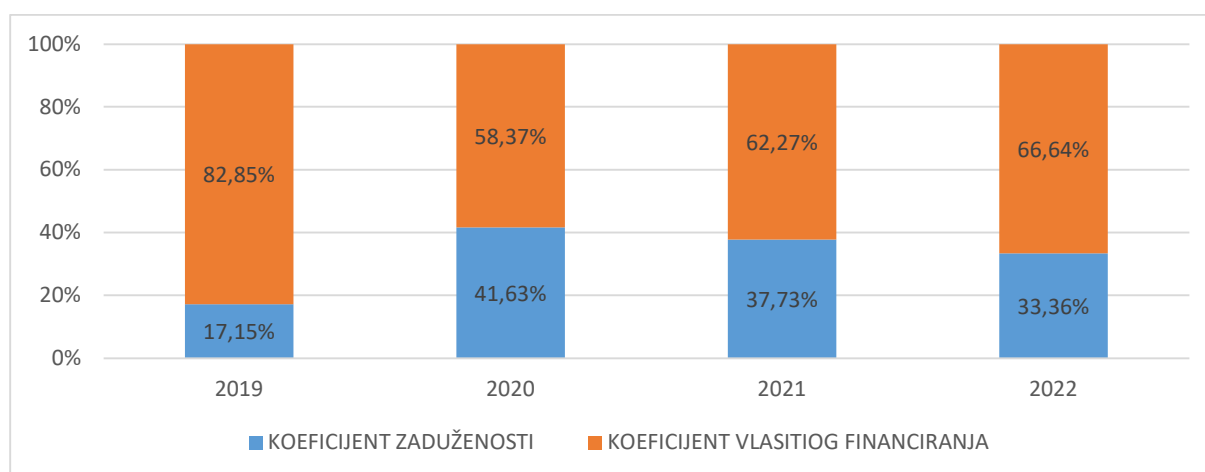
Koeficijent vlastitog financiranja prikazuje odnos vlastitog i tuđeg kapitala, odnosno suprotan je od koeficijenta zaduženosti. Kroz promatrane godine iznosio je preko 0,5, što znači da je preko 50% sredstava financirano iz vlastitog kapitala.

Tablica 15. Analiza pokazatelja zaduženosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

POKAZATELJI ZADUŽENOSTI		2019	2020	2021	2022
Ukupne obveze		156.529	529.805	476.622	448.332
Ukupna imovina		912.945	1.272.540	1.263.141	1.343.834
Koeficijent zaduženosti	(KZ)	17,15%	41,63%	37,73%	33,36%
Glavnica		756.416	742.735	786.519	895.502
Ukupna imovina		912.945	1.272.540	1.263.141	1.343.834
Koeficijent vlastitog financiranja	(KVF)	82,85%	58,37%	62,27%	66,64%
Ukupne obveze		156.529	529.805	476.622	448.332
Glavnica		756.416	742.735	786.519	895.502
Koeficijent financiranja	(KF)	20,69%	71,33%	60,60%	50,06%
Dobit prije poreza i kamata		145.996	8.902	116.886	225.598
Kamate		18	1.856	15.132	13.657
Pokrće troškova kamata	(PTK)	8110,89	4,79	7,72	16,52
Ukupne obveze		156.529	529.805	476.622	448.332
Zadržana dobit+amortizacija		608.224	772.437	734.604	746.413
Faktor zaduženosti	(FZ)	5,75	8,36	10,29	14,18
Glavnica		756.416	742.735	786.519	895.502
Dugotrajna imovina		14.770	528.329	470.847	431.837
Stupanj pokrića I		0,26	1,41	1,67	2,07
Glavnica+dugoročne obveze		756.416	1.139.402	1.143.186	1.212.168
Dugotrajna imovina		14.770	528.329	470.847	431.837
Stupanj pokrića II		51,21	2,16	2,43	2,81

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Grafikon 11. Koeficijent zaduženosti / vlastitog financiranja poduzeća Orko Kralj d.o.o.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Koeficijent financiranja trebao bi iznositi 1 te ne bi trebao biti veći od 2,33. kroz čitavo promatrano razdoblje za poduzeće iz praktičnog primjera bio je manji od 1, što znači da se poduzeće financira više iz vlastitih izvora. Na kraju promatranog razdoblja 50,06% kapitala financiralo se iz vlastitih izvora, što znači da je dug iznosio pola glavnice poduzeća.

Pokriće troškova kamata pokazuje koliko su puta kamate pokrivenne iznosom bruto dobiti. Ako je pokriće veće manja je zaduženost i obrnuto. U promatranom razdoblju pokriće je bilo najveće u prvoj godini, a i kroz iduće godine kamate su bile pokrivenne ostvarenom dobiti.

Faktor zaduženosti daje informaciju koliko je godina poduzetniku potrebno da podmiri ukupne obveze iz zadržane dobiti uvećane za amortizaciju. Faktor zaduženosti trebao bi iznositi maksimalno 5 godina, a više od 5 godina ukazuje na prekomjernu zaduženost. Vrijednost ovog pokazatelja za promatrano poduzeće je s 3,88 smanjena na manje od 1. To znači da je poduzeću potrebno manje od jedne godine da bi iz ostvarene dobiti i amortizacije podmirilo ukupne obveze. Stoga je to dobar pokazatelj sigurnosti poslovanja.

Za pokazatelj stupanj pokrića I preporučena vrijednost je oko 1, a minimalno prihvatljiva vrijednost 0,5. Poželjno je da je dugoročna imovina u potpunosti financirana iz dugoročnih izvora. U slučaju promatranog poduzeća, osim u prvoj promatranom godini pokazatelj je u idućim godinama bio veći od 1.

Kod pokazatelja stupanj pokrića II vrijednost mora uvijek biti veća od 1. Promatrano poduzeće, osim u prvoj godini, u idućim godinama ima zadovoljavajući pozitivan trend navedenog pokazatelja.

Pokazatelji zaduženosti promatranog poduzeća kreću se u zadovoljavajućim intervalima te ne ukazuju na opasnost od prezaduženosti ili nemogućnosti podmirenja dugova.

5.3.3.3. Analiza pokazatelja aktivnosti

U nastavku je tablicom 16 predočena analiza pokazatelja aktivnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o. za promatrane godine 2019. – 2022 (tablica 16).

Tablica 16. Analiza pokazatelja aktivnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

POKAZATELJI AKTIVNOSTI		2019	2020	2021	2022
Ukupni prihod		587.953	512.830	590.187	766.373
Ukupna imovina		912.945	1.272.540	1.263.141	1.343.834
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	Koui	0,64	0,40	0,47	0,57
Ukupni prihod		587.953	512.830	590.187	766.376
Kratkotrajna imovina		895.704	744.211	789.693	908.882
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	Koki	0,66	0,69	0,75	0,84
Prihod od prodaje		587.936	512.813	590.172	766.373
Potraživanja		604.193	608.118	528.024	508.857
Koeficijent obrtaja potraživanja	Kop	0,97	0,84	1,12	1,51
Broj dana u godini (365)		365	365	365	365
Koeficijent obrtaja potraživanja		0,97	0,84	1,12	1,51
Trajanje naplate potraživanja u danima	TN	376,29	434,52	325,89	241,72

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine trebao bi iznositi 1. U promatranom razdoblju promatrano poduzeće ima vrijednosti koeficijenta manje od preporučene, što upućuje na nedovoljnu efikasnost upravljanja cjelokupnom imovinom. Poduzeće ima veliku vrijednost dugotrajne imovine, što se odrazilo i na ukupnu imovinu.

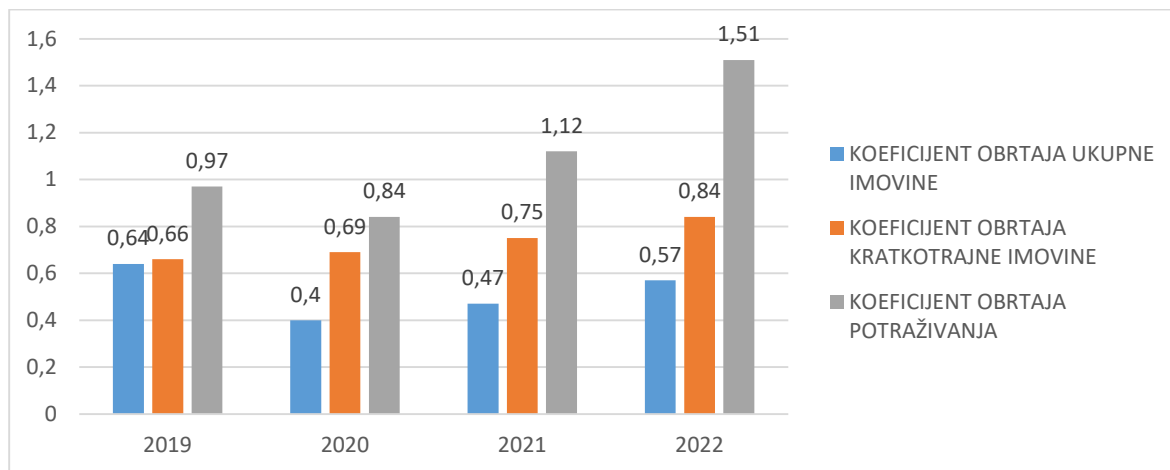
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine u promatranom razdoblju iznosi manje od 1, ali ima pozitivan trend.

Koeficijent obrtaja potraživanja, za koji je poželjno da bude što veći, pokazuje vrijeme naplate potraživanja. Za promatrano poduzeće, u prve dvije promatrane godine je manji od 1, dok u idućim godinama ima pozitivan trend, odnosno iznosi više od 1.

Vežano uz trajanje naplate potraživanja u danima, promatrano poduzeće ima visoki pokazatelj naplate. Ipak, u idućim godinama zabilježen je trend smanjuje ovoga pokazatelja na 242 dana.

Od pokazatelja aktivnosti promatranog poduzeća jedino se trajanje naplate može ocijeniti kao slab pokazatelj, obzirom da je poduzeću potrebno 242 dana za naplatu potraživanja, iako pokazatelj ne bilježi negativan trend kretanja.

Grafikon 12. Pokazatelj aktivnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

5.3.3.4. Analiza pokazatelja ekonomičnosti

Ekonomičnost ukupnog poslovanja treba iznositi jedan ili više. Ako je pokazatelj manji od 1, to znači da poduzeće posluje s gubitkom. U analiziranom razdoblju za promatrano poduzeće (tablica 17) pokazatelj ima pozitivan trend kretanja te zadnje analizirane godine iznosi 1,38. Poduzeće ostvaruje dobit, ali mu je ekonomičnost niska.

Tablica 17. Analiza pokazatelja ekonomičnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

POKAZATELJI EKONOMIČNOSTI	2019	2020	2021	2022
Ukupni prihod	587.953	512.830	590.187	766.376
Ukupni rashod	441.975	505.784	488.433	554.435
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	0,00	1,01	1,21	1,38
Prihodi od prodaje	587.936	512.813	590.172	766.373
Rashodi prodaje	-	-	-	-
Ekonomičnost poslovanja prodaje	-	-	-	-
Financijski prihod	17	17	15	3
Financijski rashodi	18	1.856	15.132	13.657
Ekonomičnost financiranja	0,94	0,01	0,00	0,00
Izvanredni prihod	0,00	0,00	0,00	0,00
Izvanredni rashod	0,00	0,00	0,00	0,00
Ekonomičnost izvanrednih aktivnosti	0,00	0,00	0,00	0,00

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Pokazatelj ekonomičnosti prodaje ne može se iskazati za promatrano poduzeće iz razloga što troškovi prodaje nisu iskazani u financijskim izvještajima.

Ekonomičnost izvanrednih aktivnosti za promatrano poduzeće iznosi 0 jer u analiziranom razdoblju nije bilo izvanrednih prihoda i rashoda.

Pokazatelj ekonomičnosti financiranja za promatrano poduzeće je manji od 1, ali to ne utječe na ukupnu ekonomičnost jer je udjel financijskih prihoda i rashoda u ukupnim приходima malen. Promatrano poduzeće posluje s dobiti kroz cijelo promatrano razdoblje i bilježi pozitivan trend kretanja pokazatelja ekonomičnosti.

5.3.3.5. Analiza pokazatelja profitabilnosti

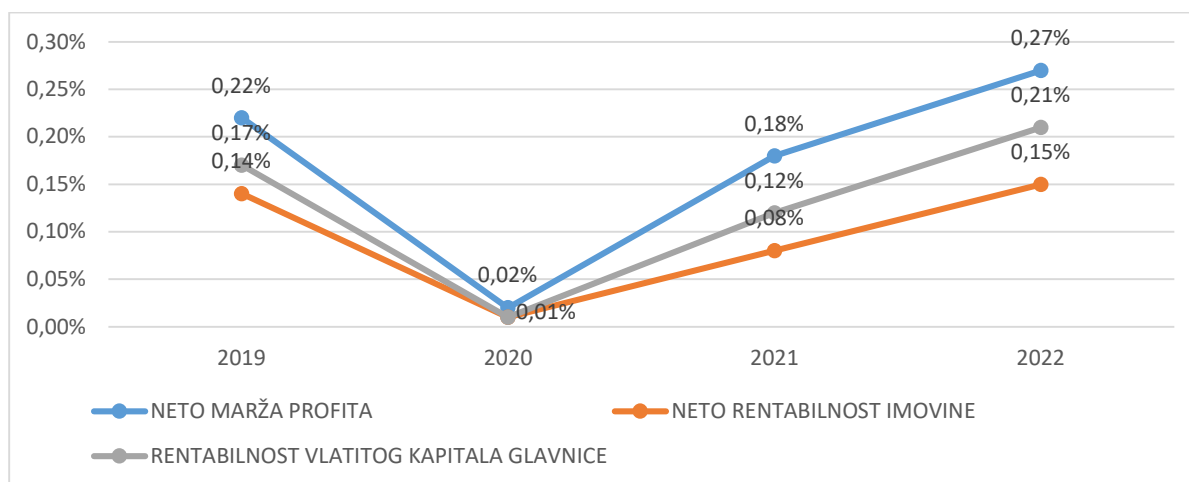
Neto profitna marža u promatranom razdoblju od 2020. godine bilježi pozitivan trend kretanja sa 0,02 % u 2020 do 0,27 % 2022. godine (tablica 18). S obzirom da su to niske vrijednosti, to upućuje na borbu za zadržavanjem udjela na tržištu, u uvjetima povećane konkurencije, sniženjem cijena.

Tablica 18. Analiza pokazatelja profitabilnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

POKAZATELJI PROFITABILNOSTI	2019	2020	2021	2022
Neto dobit + kamate	128.263	8.212	106.989	204.612
Ukupni prihod	587.953	512.830	590.187	766.376
Neto marža profita	0,22%	0,02%	0,18%	0,27%
Dobit prije poreza + kamate	145.996	8.902	116.886	225.598
Ukupni prihod	587.953	512.830	590.187	766.376
Bruto marža profita	0,25%	0,02%	0,20%	0,29%
Neto dobit + kamate	128.263	8.212	106.989	204.612
Ukupna imovina	912.945	1.272.540	1.263.141	1.343.834
Neto rentabilnost imovine	0,14%	0,01%	0,08%	0,15%
Dobit prije poreza + kamate	145.996	8.902	116.886	225.598
Ukupna imovina	912.945	1.272.540	1.263.141	1.343.834
Bruto rentabilnost imovine	0,16%	0,01%	0,09%	0,17%
Neto dobit	128.245	6.356	91.857	190.955
Vlastiti kapital (glavnica)	756.416	742.735	786.519	895.502
Rentabilnost vlastitog kapitala glavnice	0,17%	0,01%	0,12%	0,21%

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Grafikon 13. Pokazatelji profitabilnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.

Izvor: Autorica prema podacima FINA-e, Registar godišnjih financijskih izvještaja, dostupan putem <http://www.fina.hr/>, pristupano 12.09.2023.

Bruto marža profita od 2020. godine također pokazuje pozitivan trend kretanja. Radi se o niskim vrijednostima. Neto rentabilnost imovine u promatranom razdoblju od 2020. bilježi pozitivan trend kretanja s početnih 0,01% na 0,15%.

Bruto rentabilnost imovine u promatranom razdoblju bilježi pozitivan rast kretanja, kao i rentabilnost vlastitog kapitala u promatranom razdoblju od 2020. bilježi pozitivan rast kretanja.

5.4. Rasprava

Početa tržišna pozicija poduzeća u velikoj mjeri utječe i na promjenu prihoda u kriznim vremenima. Razlog je što tržišna pozicija znači bolju konkurentsku poziciju. No bez obzira na tržišnu poziciju, u kriznim vremenima najčešće stradavaju mikro poduzetnici. Oni često nemaju mehanizme za smanjivanje štete niti za njezino ograničavanje pa je njihov oporavak otežan. Osobito je to bilo vidljivo u vrijeme pandemije COVID-19. Poduzeće iz praktičnog primjera, kao i mnoga druga mikro poduzeća zabilježilo je smanjenje prihoda. Ipak, odlučilo se na ulaganje, konkretno u novi poslovni objekt, što se kasnije pokazalo dobrom poslovnom odlukom.

Bez obzira na smanjenje prihoda i novo ulaganje, provedena analiza je pokazala da je sigurnost poslovanja poduzeća ORKO KRALJ d.o.o. zadovoljavajuća. Poduzeće ima povoljnu i stabilnu strukturu aktive. Struktura imovine određena je djelatnošću poduzeća

jer uslužna poduzeća imaju veći udjel kratkotrajne imovine, dok proizvodna poduzeća imaju veći udjel dugotrajne imovine. Pokazatelji likvidnosti, koeficijent tekuće i koeficijent ubrzane likvidnosti su povećani iz razloga povećanih iznosa potraživanja. Pokazatelj financijske stabilnosti je veći od jedan, što nije povoljno, ali taj se podatak objašnjava povećanom obvezom prema financijskim institucijama, zbog novog zaduživanja. Kada se spomenuti pokazatelji sagledaju zajedno s pokazateljima zaduženosti uočava se poduzeće svoje poslovanje više od 50% financira iz vlastitih izvora te ne postoji opasnost od prezaduženosti ili nemogućnosti vraćanja dugova. Koeficijent naplate potraživanja ima visoku vrijednost, što ukazuje na otežanu naplatu potraživanja, iako i on ima trend smanjivanja.

S aspekta uspješnosti poslovanja analiza je pokazala da je poslovanje poduzeća ORKO KRALJ d.o.o. zadovoljavajuće. Koeficijent obrtaja ukupne imovine je niži od preporučene vrijednosti, što se objašnjava ulaganjem u dugotrajnu imovinu. Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine također iznosi manje od jedan, ali ima pozitivan trend kretanja. Ukupni prihodi poduzeća rastu iz godine u godinu što pozitivno utječe na financijski rezultat. Najveći dio prihoda poduzeća, više od 95%, čine poslovni prihodi. Ukupni rashodi također rastu kroz promatrano razdoblje, no pokazatelji ekonomičnosti ukazuju kako poduzeće kroz cijelo promatrano razdoblje posluje s dobiti koja ima pozitivan trend kretanja

Također, temeljem provedene analize uočava se preniske pokazatelje profitabilnosti, dok istovremeno dolazi do prekomjerne likvidnosti, što ukazuje na suvišak kratkotrajne imovine u odnosu na kratkoročne obveze zbog čega je rentabilnost manja od moguće. Visoki pokazatelji likvidnosti promatranog poduzeća ukazuju na visoki iznos potraživanja koja bi trebalo otpisati ili ubrzati njihovu naplatu. Prosječno vrijeme naplate trebalo bi ubrzati različitim metodama naplate, sustavnim upozorenjima i opomenama, praćenjem likvidnosti stranaka.

Efikasno upravljanje imovinom zahtijeva širenje ponude i broja stranaka. Niski pokazatelji profitabilnosti ukazuju da poduzeće zadržava udjel na tržištu snižavanjem cijena, čime dovodi u pitanje održavanje postojeće cijene usluga. Niska profitna marža može se objasniti i visokim udjelom troškova u ukupnom prihodu. Osim visokih troškova za plaće zaposlenika, kroz obračunska razdoblja izrazito su povećani iznosi amortizacije. Pretpostavka je da poduzeće koristi povećane stope amortizacije do maksimalno porezno

priznatih. Poduzeće bi kroz bolju kontrolu i upravljanje troškovima moglo povećati svoju profitabilnost.

Iako postoje velika ulaganja u dugotrajnu imovinu koeficijenti zaduženosti su zadovoljavajući, gotovo preko 50% iz vlastitih izvora. Kratkoročne i dugoročne obveze kroz promatrano razdoblje imaju trend smanjivanja.

Cilj analize financijskih izvještaja promatranog poduzeća bio je utvrditi efikasnost njegovog poslovanja te iznijeti procjenu mogućeg budućeg razvoja. Sukladno tome, utvrđeno je da poduzeće posluje sigurno jer je likvidno, da i bez naplate preostalih potraživanja ima dovoljno novčanih sredstava iz poslovanja, da nije prezaduženo te da posluje efikasno jer ostvaruje dobitak iz poslovanja. Radi se o mikro poduzeću koje je fleksibilno i uz ulaganje u dugotrajnu imovinu na atraktivnoj lokaciji, koje uz pomoć Vladinih mjera za smanjenje režijskih troškova, kao i vlastitim programom razvoja i promocije održava svoj konkurentski položaj na tržištu. Navedeno upućuje na dobru perspektivu promatranog poduzeća.

6. ZAKLJUČAK

Važan izvor informacija za donošenje poslovnih odluka predstavljaju financijski izvještaji. Analizom financijskih izvještaja informiraju se različite interesne skupine o financijskom položaju i uspješnosti poduzeća. U radu su obrađeni postupci i instrumenti analize financijskih izvještaja i njihova primjena u ocjeni uspješnosti poslovanja mikro poduzeća.

U teorijskom dijelu rada objašnjeni su temeljni financijski izvještaji: bilanca kao statički izvještaj koji prikazuje informacije sa stanjem na određeni dan, račun dobiti i gubitka koji je dinamički izvještaj i sadrži podatke o strukturi prihoda i rashoda, izvještaj o novčanom toku koji prikazuje novčane primitke i novčane izdatke, izvještaj o promjenama vlasničke strukture te bilješke uz financijske izvještaje.

Za opstanak i razvoj poduzeća bitno je pravovremeno uočavanje poslovnih poremećaja i provođenje analize poslovnih izvještaja koja se provodi postupcima i instrumentima analize financijskih izvještaja. Komparativna analiza (horizontalna analiza) koristi se za praćenje tendencije i dinamike promjena na pozicijama financijskih izvještaja. Vertikalna analiza ukazuje na strukturu financijskih izvještaja. Kao instrumenti u analizi financijskih izvještaja navedeni su i opisani financijski pokazatelji: pokazatelj likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja. Ocjena poslovnih rezultata može se ostvariti uz analiziranje kretanja, promjena, međusobnih odnosa, postupaka i pokazatelja analize u razdoblju od minimalno tri do pet godina. Sukladno tome, u praktičnom primjeru uzet je vremenski okvir od četiri godine.

Kao praktičan primjer odabrano je mikro poduzeće Orko Kralj d.o.o., čiji financijski izvještaji su analizirani primjenom metode horizontalne i vertikalne analize te analize pomoću pokazatelja. Temeljem provedene analize donesena je ocjena poslovanja mikro poduzeća u razdoblju od 2019. do 2022. godine. Primjenom postupaka i instrumenata financijske analize bilance i računu dobiti i gubitka došlo se do zaključka da su 2019. i 2020. godina za poduzeće bile teške, zbog situacije uzrokovane pandemijom COVID-19, ali i odluke poduzeća da investira u novi poslovni prostor. Poduzeće Orko Kralj d.o.o. je unatoč navedenim okolnostima uspjelo zadržati stabilnost i sigurnost poslovanja te ostvariti poslovnu dobit kroz cijelo promatrano razdoblje.

U radu se nastojalo ukazati na važnost mikro i malih poduzeća za domaće gospodarstvo, kao i na mogućnost da se njihovo poslovanje interpretira kroz navedene postupke, kao što je to slučaj kod velikih poduzeća. Stoga nema razloga da se ocjena uspješnosti poslovanje mikro i malih poduzeća ne temelji i na analizi financijskih izvještaja. Analiza financijskih izvještaja predstavlja jedan od glavnih alata za prikupljanje informacije neophodnih za donošenje poslovnih odluka.

LITERATURA

Knjige:

1. Belak V., Vudrić, N., Osnove suvremenog računovodstva, Edit, Zagreb, 2012.
2. Bešvir, B., Kako čitat i analizirati financijske izvještaje, RRIF, Zagreb, 2008.
3. Dražić Lutitsky i dr., Računovodstvo, III. izmijenjeno izdanje, RiF, Zagreb, 2010.
4. Ivanović, Z., Financijski menadžment, 2. prošireno izdanje, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 1997.
5. Vidučić, Lj., Financijski menadžment, VII. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, RRIF plus, Zagreb, 2011.
6. Vlnković Kravaica, A., Ribarić Aidone, E., Krivačić, D., Abeceda računovodstva: u teoriji i praksi, Veleučilište u Rijeci, Veleučilište u Karlovcu, Rijeka – Karlovac, 2007.
7. Tintor, J., Poslovna analiza, Masmedia, Zagreb, 2009.
8. Škrtić, M., Poduzetništvo, Sinergija nakladništvo, Zagreb, 2011.
9. Žager, K. i dr., Analiza financijskih izvještaja, 2. prošireno izdanje, Masmedia, Zagreb, 2008.

Znanstveni i stručni članci:

10. Dečman, N., Ekonomski pregled, Vol. 63, No. 7-8, Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti i uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj
11. Osmanagić Bedenik, N., RRIF Br. 3, 2010., Analiza poslovanja na temelju godišnjih izvješća
12. Knežević, D., Obrazovanje za poduzetništvo, Vol. 8., No. 1, 2018., Financiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba s Europskom unijom
13. Tintor, Ž., Obrazovanje za poduzetništvo, Vol. 10, No. 1, 2020., Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnih upravljačkih odluka

Zakon:

14. Zakon o računovodstvu, Narodne novine , broj.78/15, 134/15 ,120/16 , 116/18,42/20, 114/22 , 82/23

Web stranice:

15. <https://www.fina.hr>, Registar godišnjih financijskih izvještaja, pristupano 12.09.2023.
16. <https://www.rrif.hr>, pristupano 11.07.2023.
17. <https://www.cepor.hr>, pristupano 05.09.2023.

POPIS SLIKA

Slika 1. Struktura bilance	9
Slika 2. Struktura kratkotrajne imovine	10
Slika 3. Struktura dugotrajne imovine	10
Slika 4. Struktura pasive bilance.....	11
Slika 5. Vrste prihoda	13
Slika 6. Vrste rashoda	13
Slika 7. Temeljni instrumenti i postupci financijske analize.....	18

POPIS TABLICA

Shema 1. Struktura bilance poduzeća u Republici Hrvatskoj	11
Shema 2. Struktura računa dobiti i gubitka	14
Shema 3. Struktura izvještaja o novčanom toku (direktna metoda).....	15
Tablica 4. Izračun pokazatelja likvidnosti.....	21
Tablica 5. Izračun pokazatelja zaduženosti	23
Tablica 6. Izračun pokazatelja aktivnosti	25
Tablica 7. Izračun pokazatelja ekonomičnosti	27
Tablica 8. Izračun pokazatelja profitabilnosti	27
Tablica 9. Izračun pokazatelja investiranja	29
Tablica 10. Horizontalna analiza bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.	37
Tablica 11. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.....	40
Tablica 12. Vertikalna analiza bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.	43
Tablica 13. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.	46
Tablica 14. Analiza pokazatelja likvidnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.	47
Tablica 15. Analiza pokazatelja zaduženosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.....	49
Tablica 16. Analiza pokazatelja aktivnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.	51
Tablica 17. Analiza pokazatelja ekonomičnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.	52
Tablica 18. Analiza pokazatelja profitabilnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.....	53

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Udio poduzetnika prema njihovoj veličini u ukupnom broju poduzetnika u Republici Hrvatskoj u 2022. godini	33
Grafikon 2. Udio poduzetnika prema njihovoj veličini u ukupnim prihodima svih poduzetnika u Republici Hrvatskoj u 2022. godini	33
Grafikon 3. Udio poduzetnika prema njihovoj veličini u ukupnoj zaposlenosti u Republici Hrvatskoj u 2022. godini	34
Grafikon 4. Kretanje vrijednosti elemenata aktive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. u razdoblju 2019. – 2022.	36
Grafikon 5. Kretanje vrijednosti elemenata pasive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.....	38
Grafikon 6. Odnos ukupnih prihoda i rashoda poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.	41
Grafikon 7. Struktura aktive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.....	42
Grafikon 8. Struktura pasive bilance poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.....	42
Grafikon 9. Struktura rashoda poduzeća Orko Kralj d.o.o. 2019. – 2022.	44
Grafikon 10. Struktura poslovnih rashoda poduzeća Orko Kralj d.o.o.	44
Grafikon 11. Koeficijent zaduženosti / vlastitog financiranja poduzeća Orko Kralj d.o.o.	49
Grafikon 12. Pokazatelj aktivnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.	52
Grafikon 13. Pokazatelji profitabilnosti poduzeća Orko Kralj d.o.o.	54